

Додаток до рішення
виконавчого комітету
Чернігівської міської
ради
листопада 2022 року №

ПРОГРАМА

економічного та соціального розвитку
територіальної громади міста Чернігова
на 2023 рік

Зміст

Паспорт Програми економічного та соціального розвитку міста Чернігів на 2023 рік	3
Вступ.....	4
1. Аналіз економічного та соціального розвитку міста.....	5
1.1. Демографічна ситуація	5
1.2. Основні показники економічного та соціального розвитку міста Чернігова	8
1.3. Основні виклики та реалізовані заходи 2022 року	19
2. Мета, завдання та заходи економічного та соціального розвитку міста у 2023 році.....	30
2.1. Територіальна оборона	30
2.2. Житлово-комунальне господарство, охорона навколишнього природного середовища. Будівництво, ремонт та утримання автомобільних доріг	31
2.3. Містобудування. Житлове будівництво та забезпечення населення житлом	33
2.4. Підприємництво та надання адміністративних послуг. Міжнародні відносини	34
2.5. Енергозбереження	36
2.6. Управління об'єктами комунальної власності	37
2.7. Діяльність підприємств комунальної форми власності	38
2.8. Транспорт і зв'язок	389
2.9. Підтримка сімей, дітей та молоді, гендерна політика	41
2.10. Зайнятість населення та ринок праці	42
2.11. Соціальний захист та соціальне забезпечення населення	43
2.12. Охорона здоров'я та демографічна ситуація	44
2.13. Освіта	45
2.14. Культура і туризм	47
2.15. Фізична культура і спорт	48
3. Джерела фінансування Програми економічного і соціального розвитку міста Чернігова на 2023 рік.....	49
4. Додатки	50

Паспорт Програми економічного та соціального розвитку міста Чернігів на 2023 рік

Назва програми	Програма економічного та соціального розвитку територіальної громади міста Чернігова на 2023 рік
Підстава для розробки Програми	Конституція України, Бюджетний кодекс України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»
Замовник Програми	Чернігівська міська рада
Головний розробник Програми	Управління економічного розвитку міста міської ради
Відповідальні за виконання Програми	Структурні підрозділи міської ради, підприємства, установи та організації міста Чернігова
Мета Програми	Забезпечення комплексного відновлення та подальшого розвитку міста, втілення на місцевому рівні державної політики розвитку громад і територій України, що досягається через спільну реалізацію інтересів влади, громади та бізнесу
Завдання Програми	Створення безпечного та комфортного середовища для мешканців, забезпечення життєдіяльності міста та ефективного управління міським господарством, в т. ч. в особливий період: - забезпечення територіальної оборони; - сприяння ефективному використанню економічного та людського потенціалу міста; - відновлення і розвиток житлово-комунального господарства та інфраструктури міста, благоустрою; - наповнення бюджету громади; - оптимізація та підвищення рівня ефективності використання енергоресурсів; - промоція туристичного потенціалу Міста-героя Чернігова; - розвиток людського капіталу.
Термін реалізації Програми	2023 рік
Основні джерела фінансування заходів Програми	-бюджет Чернігівської міської територіальної громади; -державний бюджет; -власні кошти підприємств, установ та організацій; -інші джерела, не заборонені діючим законодавством.
Система організації контролю за виконанням Програми	Контроль за виконанням Програми здійснює постійна комісія міської ради з питань соціально-економічного розвитку, підприємництва, туризму та інвестиційної діяльності. Інформація про виконання Програми розміщується на веб-порталі Чернігівської міської ради

Вступ

Програма економічного та соціального розвитку територіальної громади міста Чернігова на 2023 рік (далі – Програма) розроблена для забезпечення відновлення та подальшого розвитку територіальної громади міста в короткостроковій перспективі. Пріоритетні заходи на 2023 рік – забезпечення життєдіяльності міста, в тому числі в особливий період.

Законодавчим підґрунтям для розроблення Програми є стаття 143 Конституції України, стаття 27 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», Бюджетний кодекс України, постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проєктів Бюджетної декларації та державного бюджету».

Програма розроблена за пропозиціями структурних підрозділів Чернігівської міської ради, комунальних підприємств, установ та організацій міста, з урахуванням особливих умов і наслідків, спричинених повномасштабним російським вторгненням на територію України в цілому та місто Чернігів зокрема.

Основні напрямки діяльності на 2023 рік:

- забезпечення життєдіяльності міста Чернігова та нагальних потреб його мешканців, у тому числі в особливий період;
- комплексне відновлення пошкоджених інфраструктурних об'єктів;
- забезпечення процесу надання якісних медичних, освітніх та транспортних послуг, у тому числі в умовах воєнного стану;
- ощадливе споживання енергетичних ресурсів;
- сприяння стабільному функціонуванню економіки.

Прогнозні показники Програми розраховані на основі аналізу економічної ситуації в Україні та у місті у поточному році, з урахуванням основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2022-2024 роки, що затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 31.05.2021 № 586 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2022-2024 роки», з використанням наявних статистичних даних та з урахуванням прогнозів і розрахунків комунальних підприємств міської ради.

Окремо слід зазначити, що переважна більшість планових показників прийняті на основі відкритої інформації щодо макроекономічних прогнозів Міністерства економіки України, оскільки офіційні статистичні дані за 2021 рік та І півріччя 2022 року відсутні у зв'язку зі зміною термінів і переліку для формування аналітичної інформації, що пов'язано з введенням в Україні воєнного стану відповідно до Указу Президента України від 24.02.2022 № 64.

1. Аналіз економічного і соціального розвитку міста

У зв'язку з призупиненням формування та оприлюднення статистичної інформації відповідно до Закону України від 03.03.2022 № 2115-XI «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни», наразі є не можливим проаналізувати окремі показники економічного і соціального розвитку м. Чернігова за 2021 рік та I півріччя 2022 року.

1.1. Демографічна ситуація

На 01.01.2022 чисельність наявного населення міста склала 282,7 тис. осіб, що становить близько 45 % міського населення області. Чисельність постійного населення міста – 276,9 тис. осіб.

За інформацією, яка міститься в реєстрі територіальної громади міста Чернігова станом на 01.10.2022 кількість осіб, місце проживання яких зареєстровано у місті Чернігові, становить 276,2 тис. осіб.

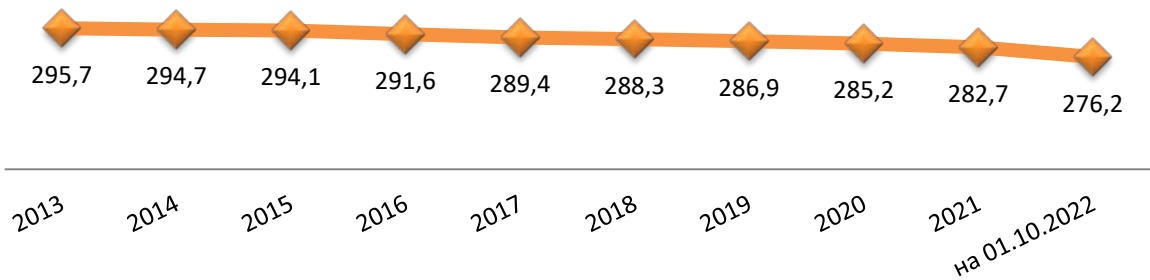

Рис. 1. Чисельність наявного населення на кінець періоду, (тис. осіб)

За 6 місяців 2022 року в місті народилось 506 малюків, що на 38% менше ніж за відповідний період минулого року; померло 2 558 особи, що на 16% більше ніж за відповідний період минулого року. Природне скорочення населення склало 2 052 особи.

Таблиця 1. Динаміка основних показників відтворення населення у м. Чернігові

Роки	Народжених, осіб	Померлих, осіб	Природний приріст (скорочення), осіб
2013	2 654	3 377	-723
2014	2 684	3 655	-971
2015	2 517	3 467	-950
2016	2 474	3 545	-1 071
2017	2 251	3 501	-1 250
2018	2 147	3 615	-1 468
2019	1 900	3 674	-1 774
2020	1 846	4 066	-2 220
2021	2 162	4 647	-2 485
січень-червень 2022 року	506	2 558	-2 052

За інформацією управління охорони здоров'я Чернігівської міської ради основними причинами смертності серед населення міста у 2021 році є хвороби системи кровообігу (близько 64 % померлих) та новоутворення (16 %).

Таблиця 2. Смертність населення за основними причинами

Класи захворювань	Показник на 100 тис. населення		
	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Хвороби системими кровообігу	680,5	769,0	779,0
Злоякісні новоутворення	216,3	195,7	187,9
Хвороби органів дихання	28,2	91,2	137,0
Травми, отруєння, опіки	76,8	69,2	64,0
Хвороби органів травлення	48,3	49,0	49,0

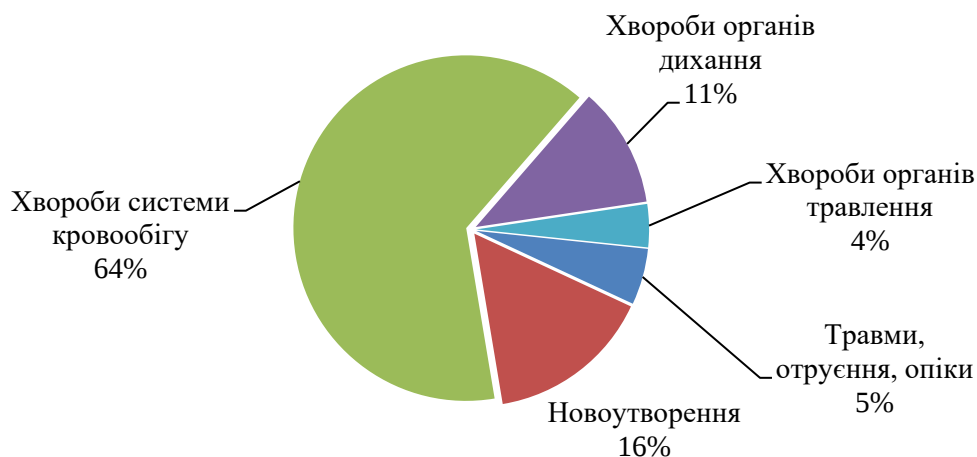

Рис. 2. Смертність населення міста за основними причинами у 2021 році

У структурі населення міста переважають жінки. На початок 2022 року їх питома вага складала 54,4 %, а чоловіків – 45,6%.

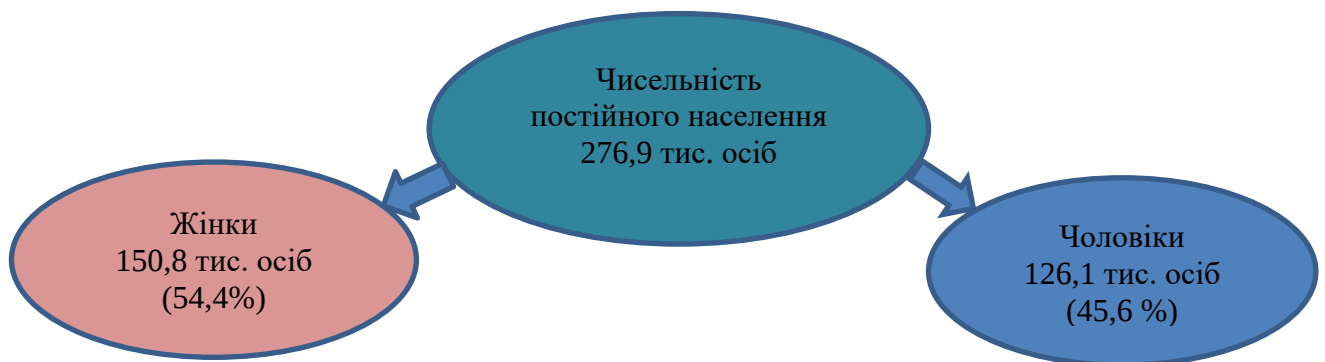

Рис. 3. Структура постійного населення міста за статтю станом на 01.01.2022 року

Місто Чернігів має регресивну вікову структуру населення (*частка прабатьків децю більша, ніж частка дітей, через скорочення народжуваності і продовження тривалості життя*). На 1 січня 2022 року частка наймолодшого населення міста у віці 0–14 років становила 13,1 % загальної чисельності, частка населення віком 15–64 роки – 69,3%, частка осіб у віці 65 років і старше – 17,6%.

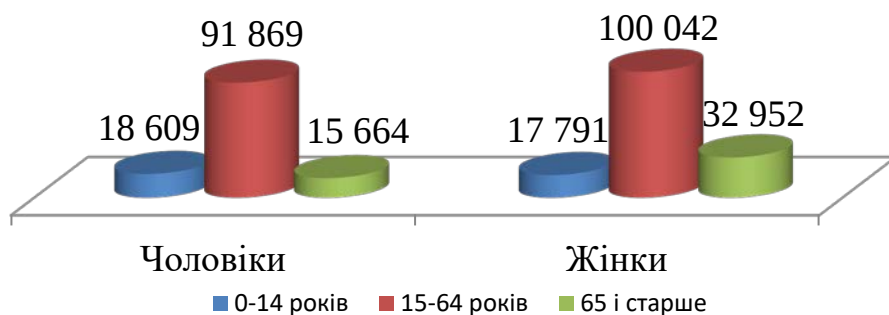

Рис.4. Структура постійного населення за статтю та основними віковими групами, осіб

У різних вікових групах співвідношення неоднакове. У віковій групі 0–14 років більше осіб чоловічої статі: на початок 2022 року на 1 000 хлопчиків налічувалося 956 дівчинки. Найбільш збалансована чисельність 32-річних чоловіків та жінок – на 1 000 чоловіків припадало 999 жінок. У віці 15–64 роки на 1 000 чоловіків припадало 1 089 жінок, 65 років і старше – 2 104.

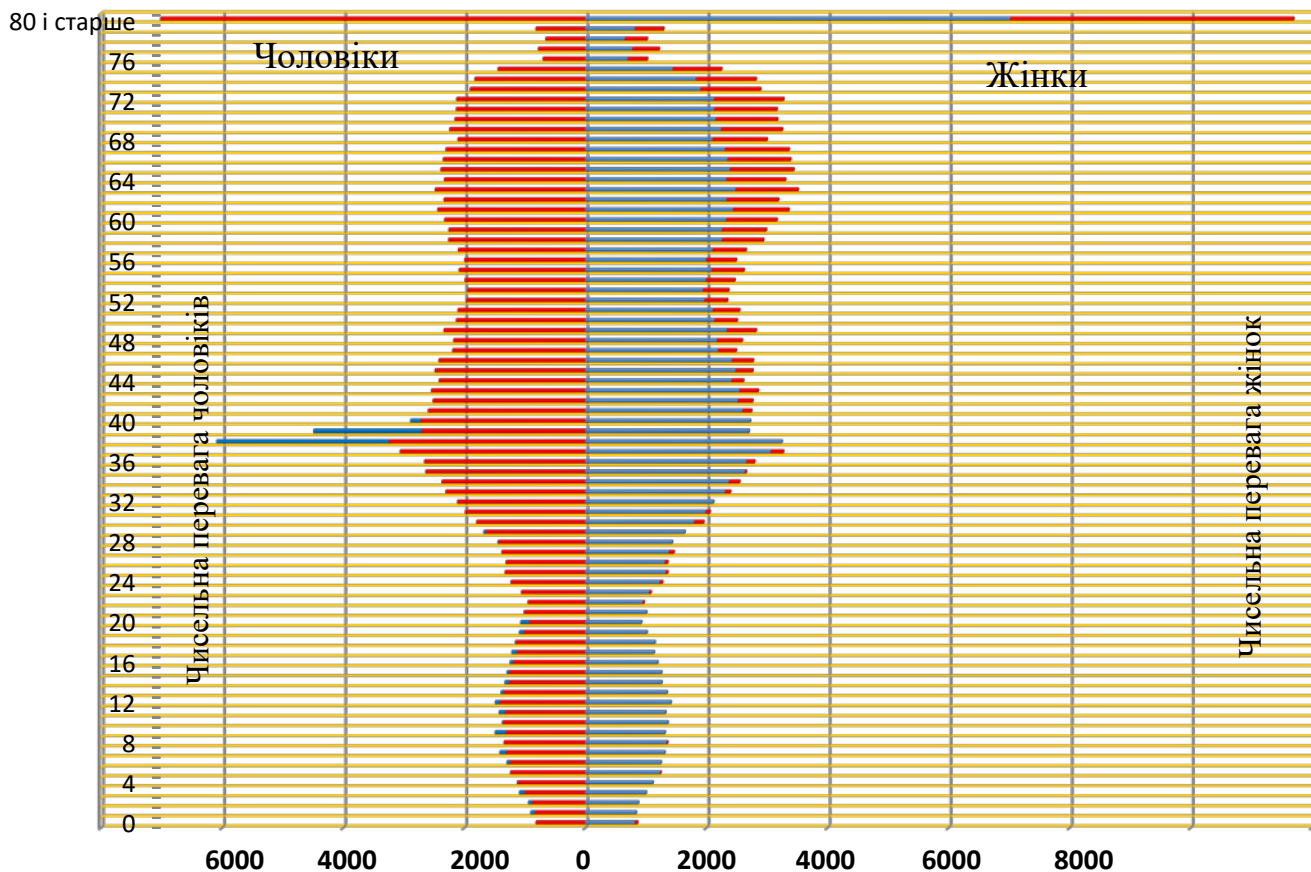

Рис. 5. Структура населення м. Чернігова за статтю і віком

Вікову структуру населення характеризує показник демографічного навантаження, який показує навантаження на суспільство та економіку невиробничим населенням. На 1 січня 2022 року на кожну тисячу населення віком 15–64 роки припадало 190 осіб у віці 0–14 років та 253 особи віком 65 років і старше. Цей показник уже тривалий час має регресивний характер: навантаження людьми похилого віку переважає над навантаженням дітьми.

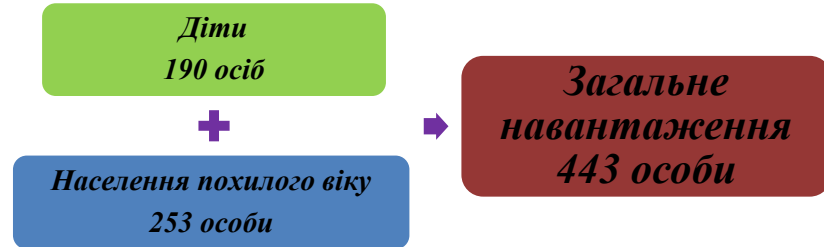

Рис. 6. Навантаження на суспільство та економіку невиробничим населенням, на 1000 осіб у віці 15–64 роки

На 1 січня 2021 року середній вік жителів міста становив 42,7 років. Середній вік жінок (45,2) вищий, ніж чоловіків (39,7).

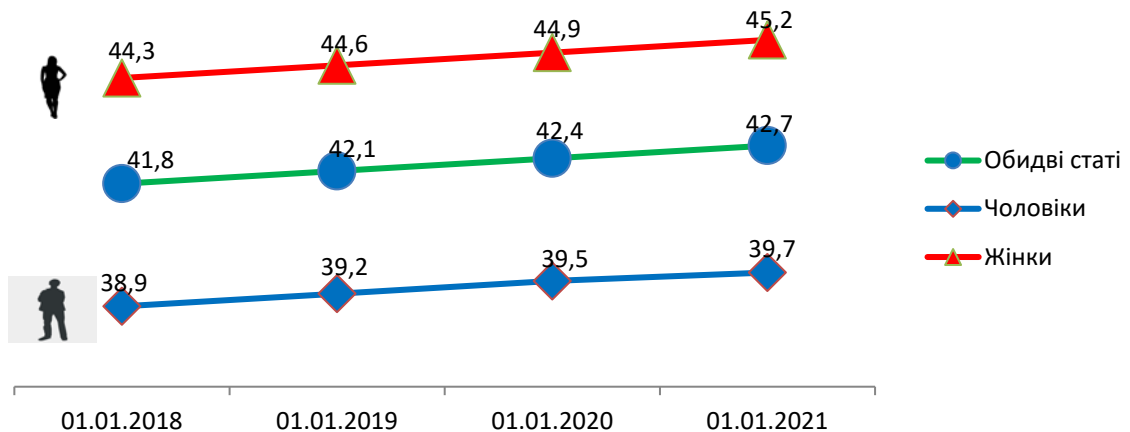

Рис. 7. Середній вік населення м. Чернігова

1.2. Основні показники економічного та соціального розвитку міста Чернігова

За січень-вересень 2022 року до загального та спеціального фондів бюджету Чернігівської міської територіальної громади, враховуючи офіційні трансферти, зараховано 2345,1 млн грн, що складає 78,3 % призначень звітного періоду з урахуванням змін, у тому числі: до загального фонду – 2 253,8 млн грн (78,9% затвердженого показника з урахуванням змін), до спеціального фонду – 91,3 млн грн (65,7 % затвердженого показника з урахуванням змін).

Обсяги надходжень за 9 місяців 2022 року збільшились на 85,3 млн грн або на 3,8 % через отримання у звітному періоді більшого обсягу надходжень власних та закріплених джерел доходів, зокрема, податку на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, тоді як обсяг отриманих трансфертів значно зменшився. Зокрема, у 2021 році було отримано субвенцію з місцевого бюджету на фінансове забезпечення будівництва,

реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету у обсязі 100,0 млн грн, тоді як, у 2022 році така субвенція не надходила.

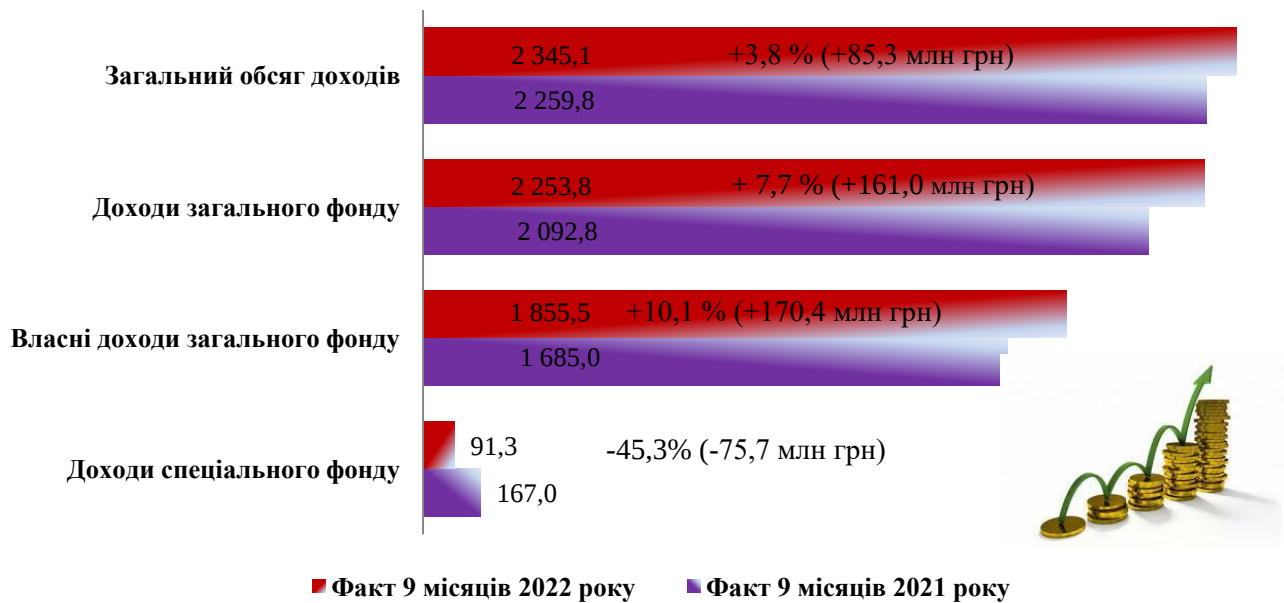

Рис.8. Динаміка обсягу доходів міського бюджету за 9 місяців 2021-2022 років, млн грн

Номінальна середньомісячна заробітна плата штатних працівників станом на 01 лютого 2022 року склала близько 11853 грн* (+4 % до рівня 2021 року).

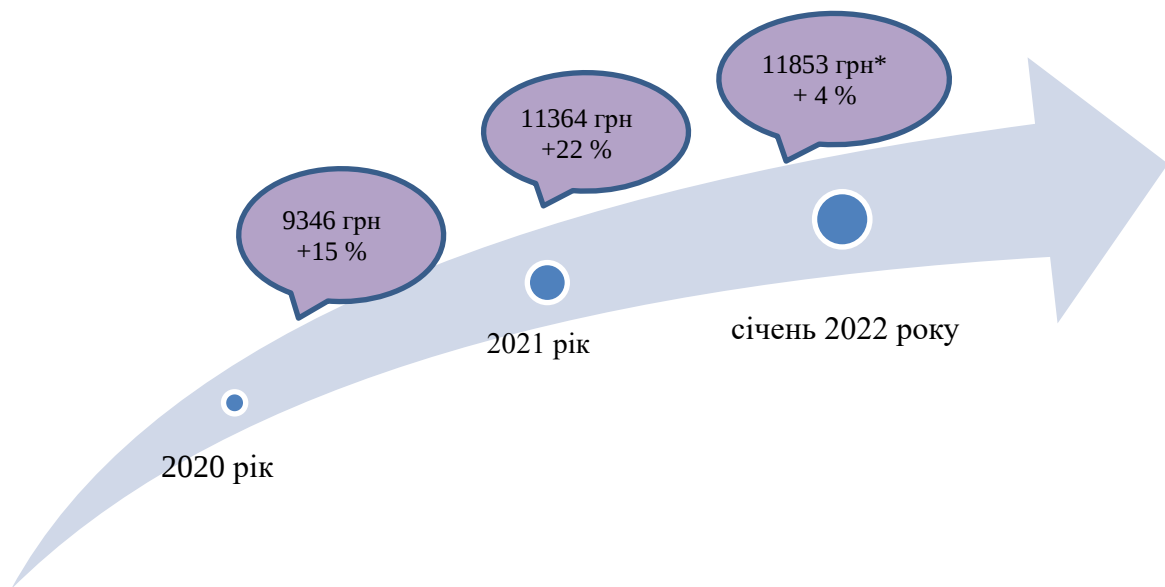

Рис. 9. Динаміка номінальної середньомісячної заробітної плати у м. Чернівці, (грн)

Штатні працівники суб'єктів господарювання міста отримували заробітну плату на 18,7 % меншу, ніж в Україні.

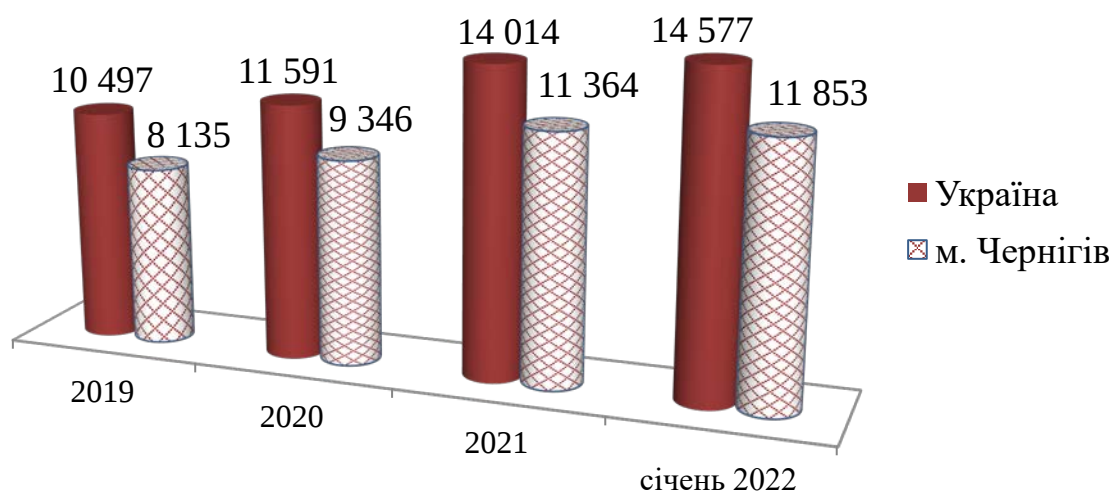

Рис. 10. Номінальна середньомісячна заробітна плата у м. Чернігові у січні 2022 року, грн

**За інформацією Головного управління статистики в Чернігівській області (лист від 25.06.2021 № 09-13/2630-21), розробка та поширення показника середньомісячної заробітної плати штатних працівників та середньооблікової кількості штатних працівників до 2020 року включно здійснювалася за Класифікатором об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ) у розрізі міст обласного значення та районів. У 2021 році формування вказаної інформації здійснюється відповідно до Кодифікатору адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад, затвердженого наказом Мінрегіону України від 26.11.2020 № 290 (зі змінами), у розрізі районів та областей.*

У зв'язку з відсутністю статистичних даних щодо середньомісячної заробітної плати у м. Чернігові у 2021 році, для підготовки Програми економічного та соціального розвитку міста Чернігова на 2022 рік використовуються розрахункові дані, що базуються на аналітичних припущеннях (з урахуванням темпів росту, питомої ваги та інших розрахункових даних)

За інформацією Департаменту соціальної політики міської ради станом на 01 липня 2022 року заборгованість із виплати заробітної плати існувала на 7 підприємствах міста (на 01 січня 2022 року – на 8 підприємствах). Загальна сума заборгованості становила 14,9 млн грн, що на 4,4 млн грн менше, ніж на початок 2022 року.

Основні причини виникнення заборгованості: недостатні обсяги робіт з основної діяльності в тому числі через військовий стан, недостатня забезпеченість державними замовленнями, несвоєчасні розрахунки контрагентів за виконані підрядні роботи та відвантажену продукцію.

У Чернігівському міському центрі зайнятості протягом січня-жовтня 2022 року отримували послуги 6 868 безробітних, що на 8,2 % менше, ніж у відповідному періоді 2021 року.

Кількість роботодавців, які співпрацювали з міським центром зайнятості протягом 9 місяців 2022 року, зменшилась порівняно з відповідним періодом 2021 року на 30% та становила 617 осіб (у січні-вересні 2021 року – 881 роботодавець). Кількість вакансій, що обліковувались протягом січня-вересня, зменшилась на 41,1 % (з 3 350 до 1 973 од.).

Навантаження на одну вакансію станом на 01.11.2022 склало 15 осіб проти 7-ми станом на кінець 2021 року (2 508 безробітних на 162 вакансії проти 2 202 безробітних на 295 вакансії).

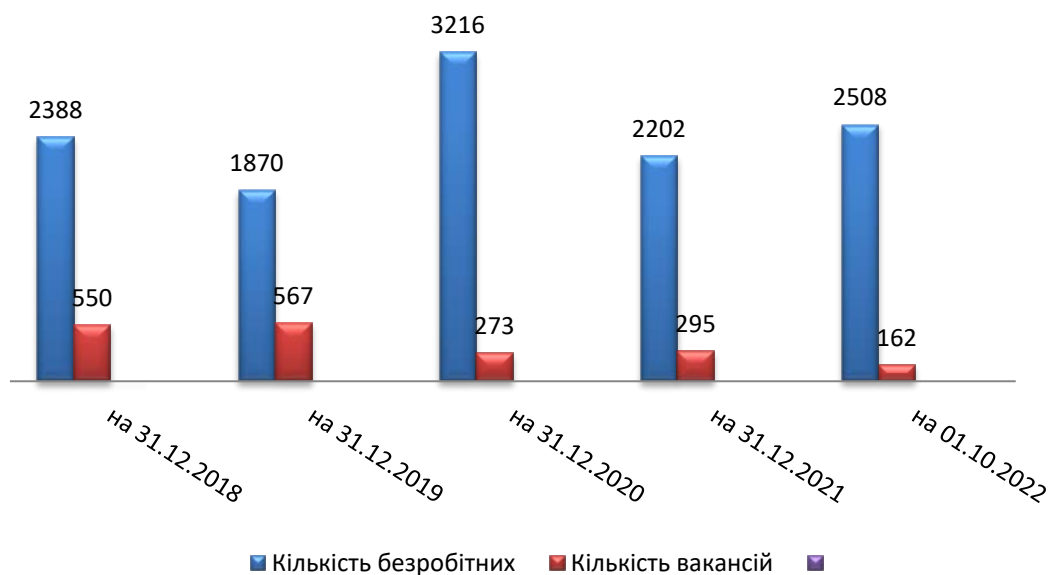

Рис. 11. Динаміка показників зареєстрованого безробіття у міському центрі зайнятості, осіб

Середній розмір заробітної плати у заявлених вакансіях у січні-вересні поточного року склав 8 782,83 грн, що на 7,4 % більше, ніж у відповідному періоді 2021 року.

За інформацією департаменту соціальної політики Чернігівської міської ради станом на 01.10.2022 призначено субсидії 25 210 домогосподарствам міста для оплати житлово-комунальних послуг під час опалювального сезону 2021/2022 років (близько 28 % домогосподарств міста). Для порівняння в опалювальному сезоні 2017/2018 років було призначено субсидії 74 330 домогосподарствам, що складало близько 70 % домогосподарств міста), в опалювальному сезоні 2021/2022 років – 30 195 домогосподарств або близько 33 % домогосподарств міста.

Станом на 01.10.2022 сума нарахованих субсидій (без урахування опалювального сезону) склала 6,7 млн грн.

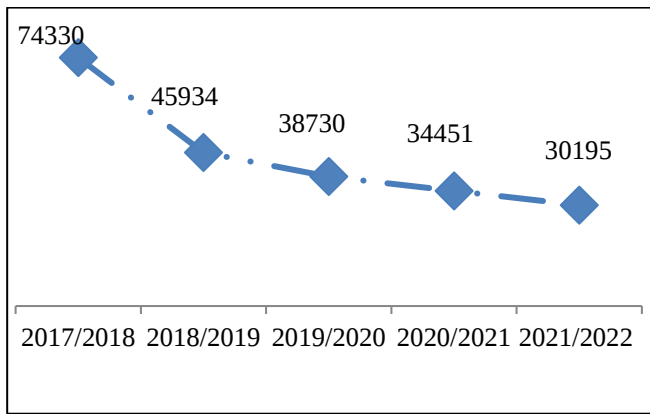

Рис. 12. Кількість отримувачів житлових субсидій у м. Чернігові в опалювальний сезон, домогосподарств

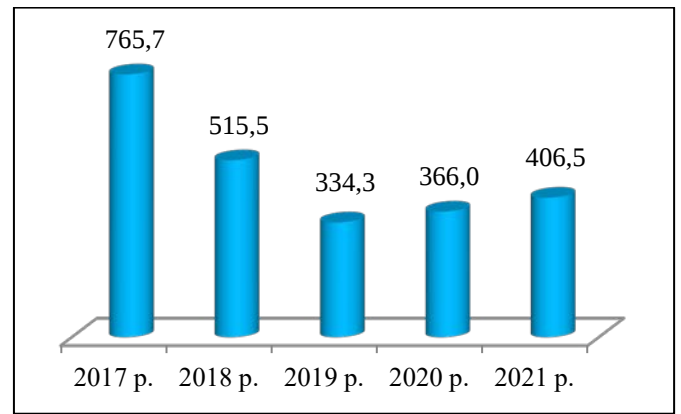
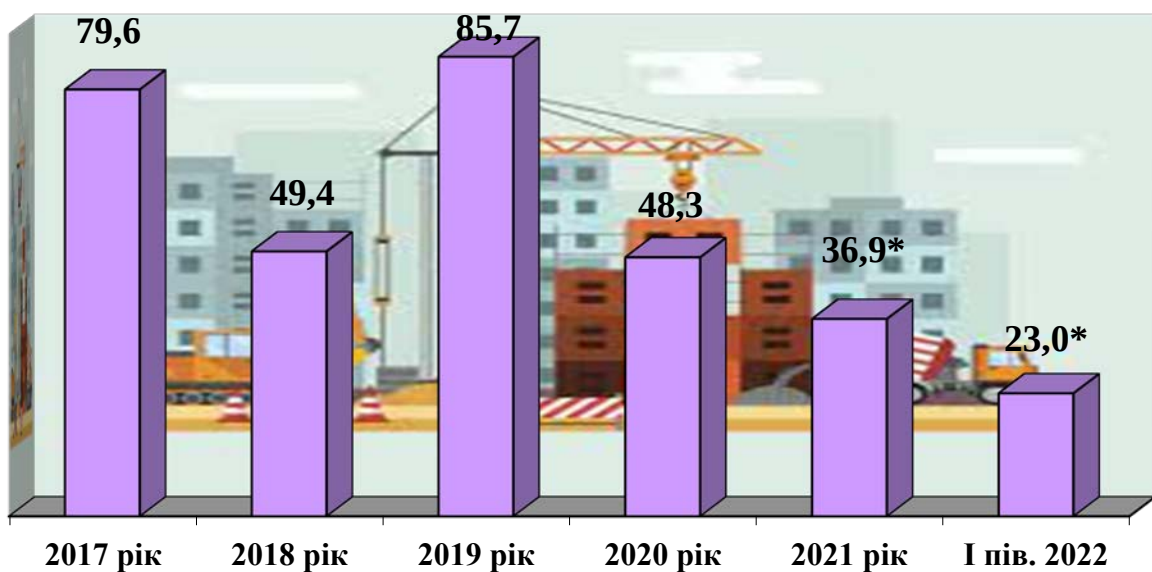

Рис. 13 Загальна сума нарахованих житлових субсидій домогосподарствам у м. Чернігові, млн грн

*за інформацією управління державного архітектурно-будівельного контролю і управління архітектури та містобудування Чернігівської міської ради

Рис.14. Динаміка введення в експлуатацію житла, тис. кв. м

За оперативними даними за 9 місяців 2022 року кількість економічно активних суб'єктів малого та середнього підприємництва зменшилась з початку року на 1,7 % і склала 19 226 суб'єктів господарювання, з них 2 618 – юридичні особи (на 17 % менше, ніж у попередньому році).

За даними Головного управління ДПС у Чернігівській області станом на 01.10.2022 у сфері малого та середнього підприємництва зайнято 46,9 тисяч осіб (показники сфери розвитку малого та середнього підприємництва узагальнені на підставі поданої страхувальниками звітності за січень - червень 2022 року).

Разом з тим відповідно до законів України від 03.03.2022 № 2115-IX «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану та стану війни» та №2118-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» подання звітності з єдиного соціального внеску вимагається через 90 календарних днів після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни, інформація щодо кількості осіб, що перебувають у трудових відносинах з суб'єктами господарювання, може бути не повною.

Кількість фізичних осіб - підприємців склала 16 608 осіб, що порівняно з початком 2022 року на 1,9% менше.

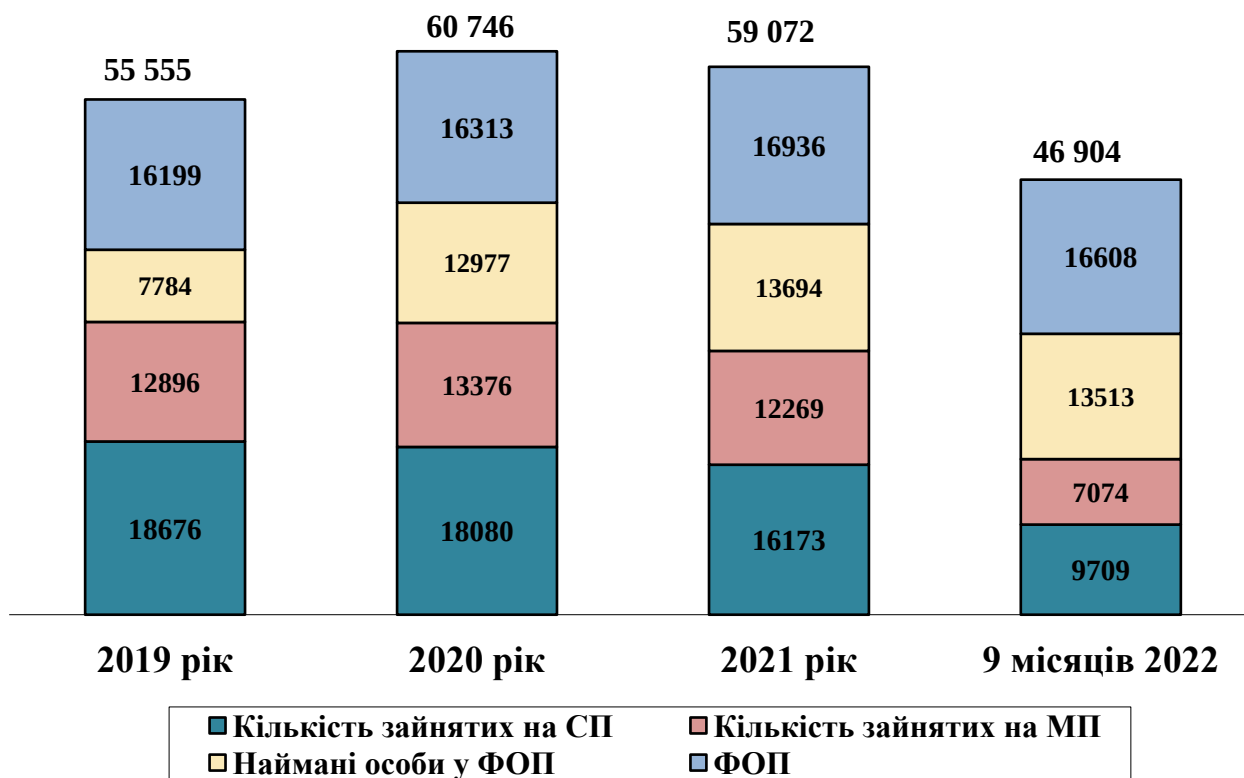

Рис. 15. Чисельність зайнятих у сфері малого та середнього бізнесу у м. Чернівці на кінець періоду, осіб

Надходження до міського бюджету від діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва склали 616,0 млн грн.

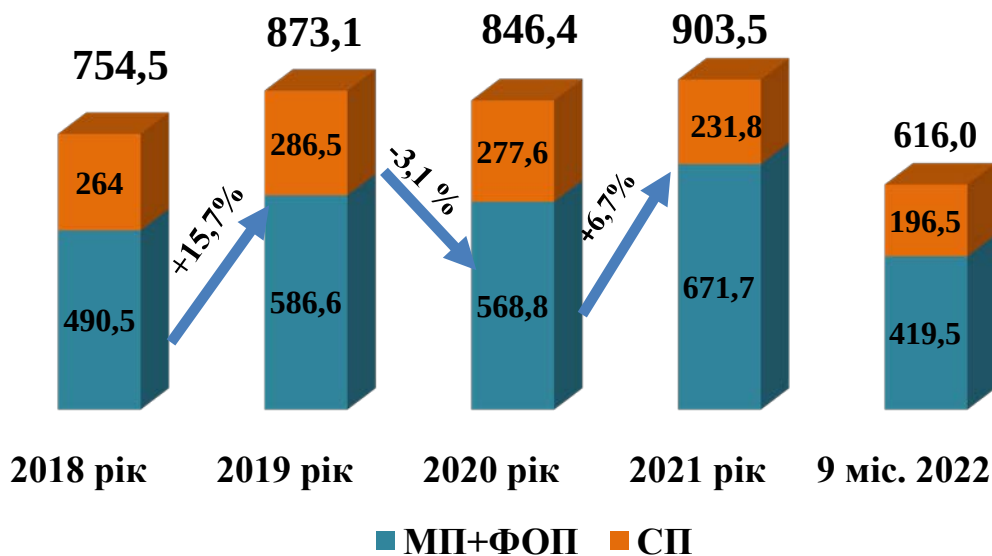

Рис. 16. Надходження до міського бюджету м. Чернігова за результатами діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва, млн грн

У 2021 році підприємства міста реалізували промислової продукції (товарів, послуг) на суму 16,4 млрд грн, що на 9,9 % більше минулорічного обсягу

реалізації). Статистична інформація щодо реалізації промислової продукції підприємствами міста у 2022 році наразі відсутня, як і інформація щодо результатів зовнішньоекономічної діяльності.

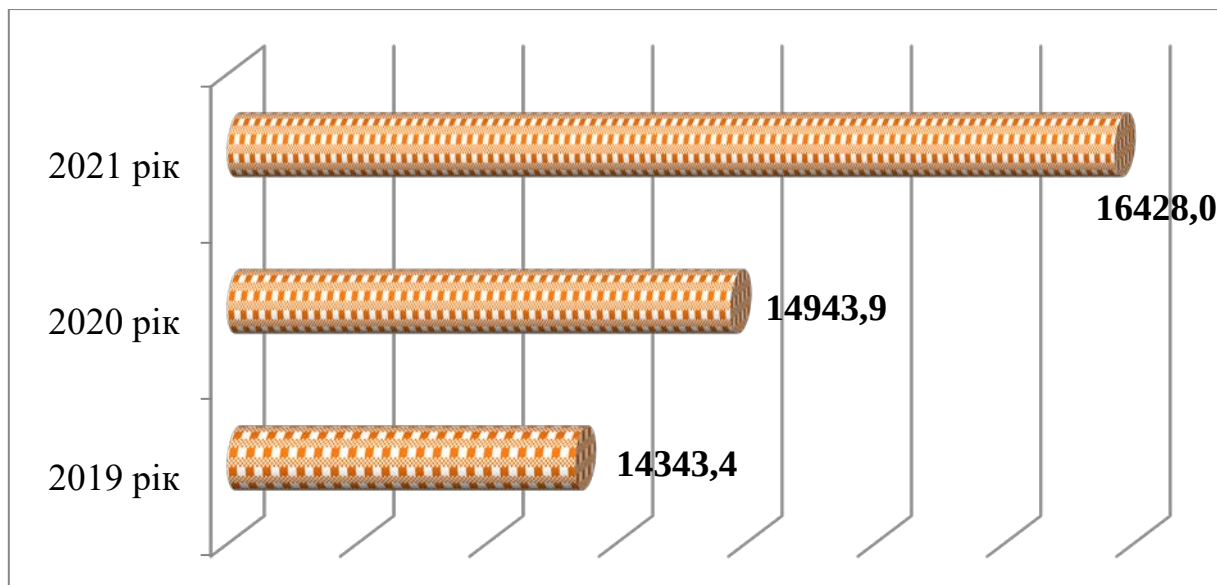

Рис. 17. Динаміка обсягів реалізації промислової продукції (товарів, робіт, послуг), млн грн.

Протягом 2021 року суб'єктами господарювання міста експортовано товарів на суму 220,0 млн дол. США, імпортовано – на суму 196,1 млн дол. США. Порівняно з 2020 роком експорт збільшився на 34,9% (або на 56,9 млн дол. США), імпорт збільшився на 42,8 % (або на 58,8 млн дол. США). Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі становило 23,9 млн дол. США.

Таблиця 3. Показники зовнішньої торгівлі товарами міста Чернігова

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Експорт товарів, млн дол. США	189,0	156,4	163,1	220,0
Імпорт товарів, млн дол. США	199,7	179,2	137,3	196,1
Сальдо зовнішньої торгівлі, млн дол. США	- 10,7	- 22,8	+ 25,8	+ 23,9

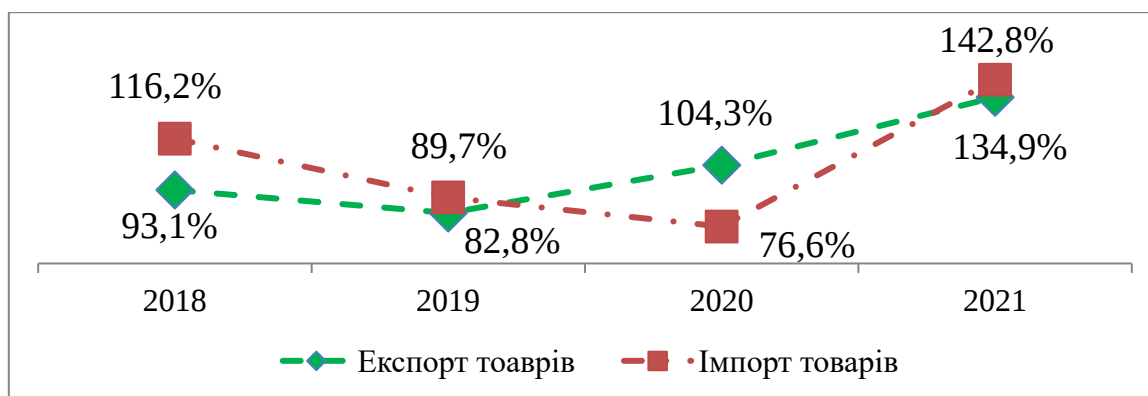

Рис. 18. Індекси експорту та імпорту товарів, % до попереднього року

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, залучених в економіку м. Чернігова, за останніми опублікованими Головним управлінням статистики в Чернігівській області даними*, за станом на 01.10.2018 склав 29784,5 тис. дол. США, що на 491,7 тис. дол. США менше, ніж на початок 2018 року.

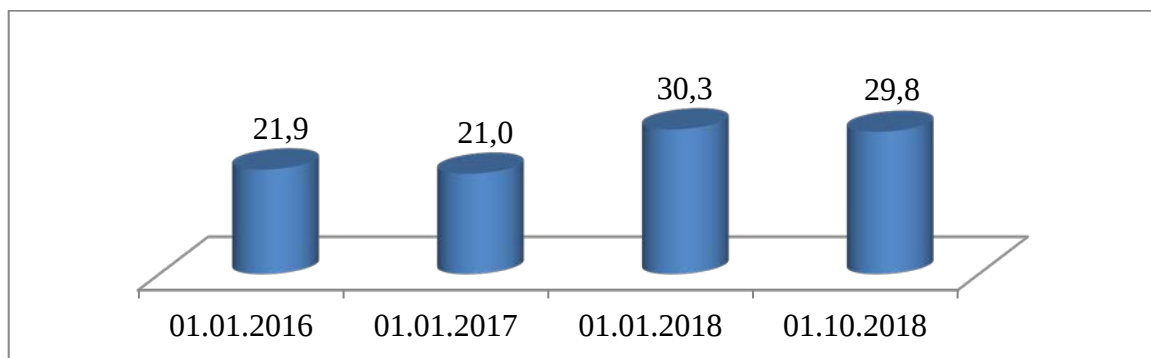

Рис. 19. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіку міста, млн дол. США

* Публікація статистики прямих інвестицій в розрізі міст обласного значення та районів припинена з початку 2019 року згідно з планом державних спостережень на 2019 рік, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.04.2019 № 283-р. Починаючи з даних за I квартал 2020 року, формує та поширює інформацію про прямі інвестиції виключно Національний банк України на основі інформації, яку отримує від Державної служби статистики України у знеособленому вигляді.

Серед економічно активних суб'єктів господарювання м. Чернігова діяльність здійснювали 19 комерційних та 7 некомерційних комунальних підприємств міської ради. З них одинадцять належать до житлово-комунальної сфери, шість до сфери охорони здоров'я, два – до торгівлі і послуг, два – до сфери культури, одне – до засобів масової інформації, одне – до спортивної галузі, одне будівельне, одне транспортне, одне створене для забезпечення громадського порядку та контролю за благоустроєм міста.

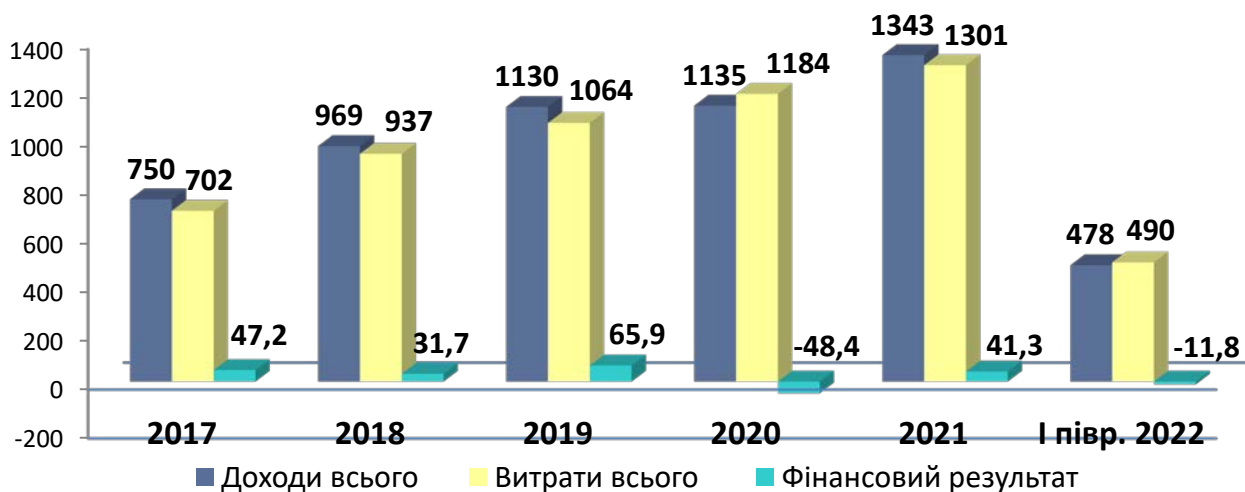

Рис. 20. Загальний фінансовий результат діяльності комерційних комунальних підприємств Чернігівської міської ради, млн грн

Суттєві пошкодження та відсутність можливості проводити господарську діяльність більшості підприємств в період активних бойових дій на території м. Чернігова мали значний негативний вплив на фінансовий стан комунальних підприємств міста.

Окрім того, у формуванні загального облікового фінансового результату діяльності комерційних комунальних підприємств негативні наслідки мають нарахування курсових різниць, зумовлені наявністю довгострокової кредиторської заборгованості КП «Чернігівводоканал» Чернігівської міської ради (залучені кошти Міжнародного банку реконструкції та розвитку).

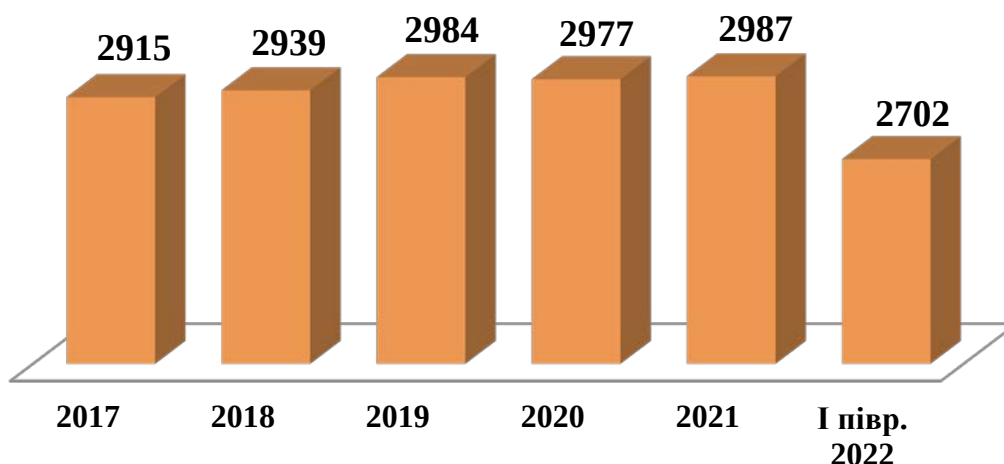

Рис. 21. Середньооблікова чисельність працівників комерційних комунальних підприємств міської ради, осіб

За інформацією управління транспорту, транспортної інфраструктури та зв'язку Чернігівської міської ради послугами автомобільного транспорту (з урахуванням перевезень фізичними особами-підприємцями) у 2021 році скористалися 13,1 млн пасажирів, що на 17,6 % менше, ніж у 2020 році. Загальні обсяги здійснених міським електротранспортом пасажирських перевезень у 2021 році порівняно з 2020 роком зросли і склали 23,6 млн. пасажирів (+7,3 % до рівня 2020 року).

Таблиця 4. Основні показники перевезень вантажів та пасажирів суб'єктами господарювання м. Чернігова

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Перевезено пасажирів автомобільним транспортом, млн осіб	28,2	26,2	15,9	13,1
Перевезено пасажирів електротранспортом, млн. осіб	42,0	39,5	22,0	23,6

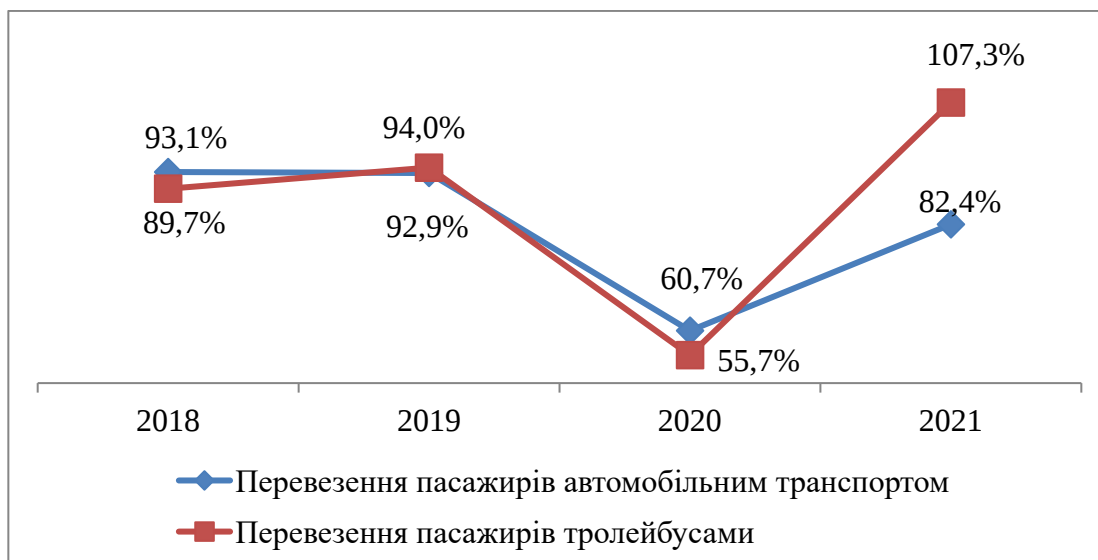

Рис. 22. Індекси перевезень пасажирів, % до попереднього року

У I півріччі 2022 року загальні обсяги пасажирських перевезень, здійснених як міським автотранспортом, так і міським електротранспортом, значно зменшились і склали відповідно 2 910,6 тис. пасажирів (42,4% до I півріччя 2021 року) та 5 231,2 тис. пасажирів (52,3% до відповідного періоду 2021 року).

У поточному році дошкільну освіту у місті забезпечує 52 заклади дошкільної освіти комунальної форми власності.

Станом на 01.10.2022 відкрито 13 закладів дошкільної освіти (мають облаштовані укриття), в яких дошкільну освіту отримують 6 500 дітей.

Відповідно до потреб громадян у місті створено різні типи закладів дошкільної освіти, а саме: 17 закладів – ясла-садки, 29 закладів – ясла-садки комбінованого типу, один заклад – компенсуючого типу, п'ять закладів – центри розвитку дитини.

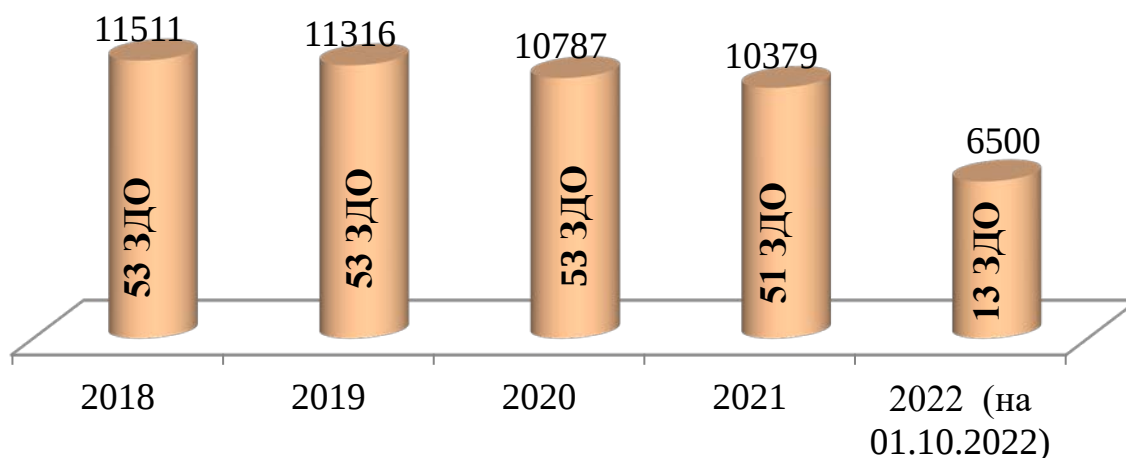

Рис. 23. Кількість здобувачів дошкільної освіти в освітніх закладах міської ради, осіб

У 2022/2023 навчальному році у 31 закладах загальної середньої освіти комунальної форми власності розпочали навчання 28 324 учні (на 5% менше, ніж у 2021/2022 навчальному році), з них першокласників – 2 248 осіб.

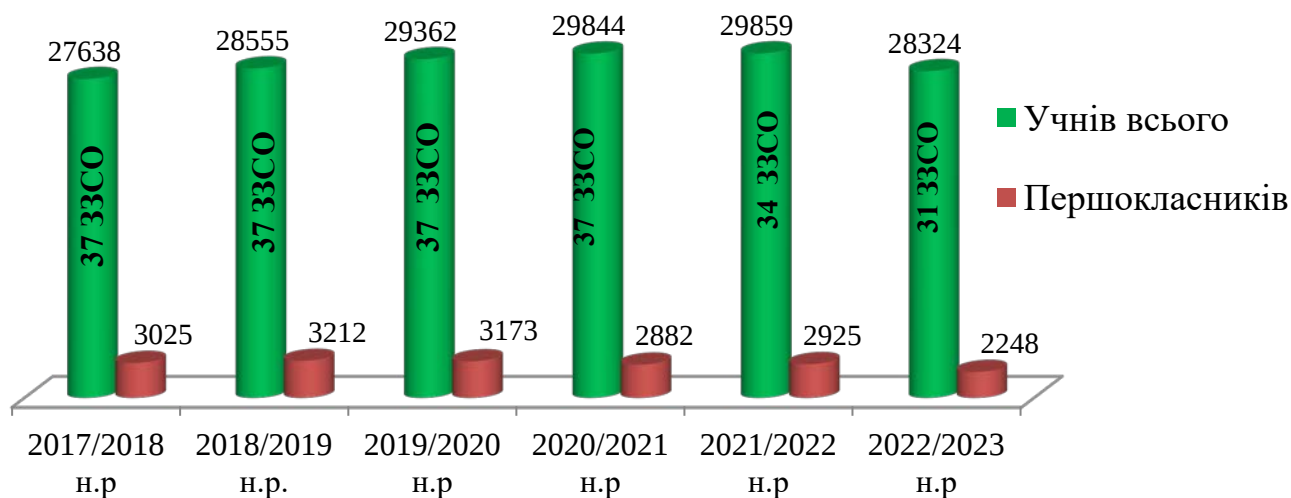

Рис. 24. Кількість здобувачів загальної середньої освіти в освітніх закладах міської ради, осіб

У червні 2022 року рішеннями Чернігівської міської ради були ліквідовані 2 заклади загальної середньої освіти та 2 заклади дошкільної освіти.

За інформацією Головного управління статистики у Чернігівській області протягом 2020 року на охорону навколишнього природного середовища підприємствами, організаціями та установами міста було витрачено 221,4 млн грн, що на 32,9 % більше порівняно з 2019 роком. Із загальної кількості витрат на охорону навколишнього природного середовища поточні витрати становлять 176,5 млн грн (79,7 %), капітальні інвестиції – 44,9 млн грн (20,3 %), у тому числі 16,9 млн грн з державного та місцевого бюджетів.

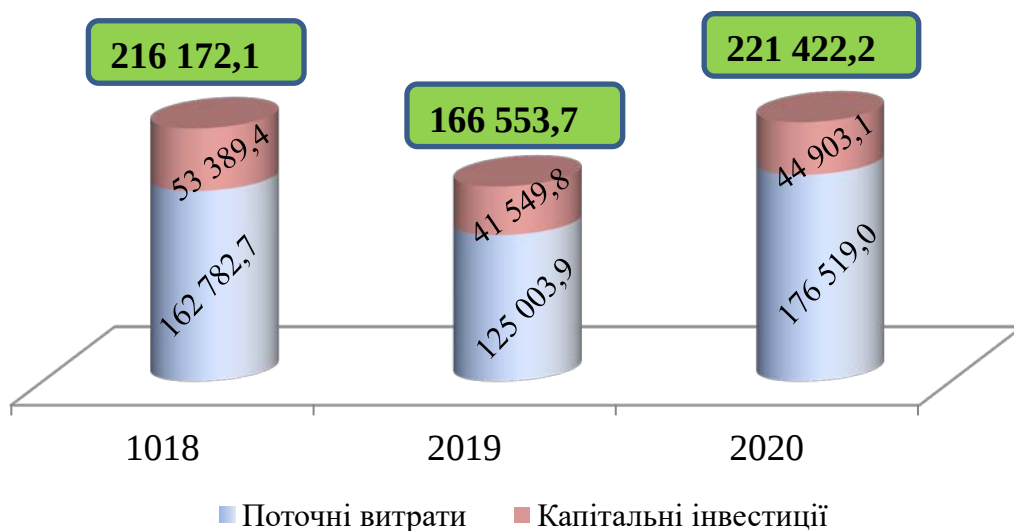

Рис. 25. Динаміка витрат на охорону навколишнього природного середовища, тис. грн.

Рис. 26. Капітальні інвестиції та поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища у 2020 році за джерелами фінансування

1.3. Основні виклики та реалізовані заходи 2022 року

Житлово-комунальне господарство, охорона навколишнього природного середовища, будівництво, ремонт та утримання автомобільних доріг:

Внаслідок військової агресії російської федерації на території України, зокрема, у місті Чернігові, шляхом нанесення ракетних та авіаційних бомбардувань було завдано значної шкоди об'єктам критичної інфраструктури і функціонування систем життєзабезпечення міста.

З комунальної інфраструктури знищено 3 насосні станції водопроводу з 5-ти, 2 каналізаційні насосні станції, 12 будівель цехів, майстерень комунальних підприємств, 30 одиниць спеціалізованої техніки з вивезення сміття та вуличного прибирання, 2 крани та 2 маніпулятори КП «Чернігівводоканал», 25 одиниць техніки КП «Спецкомбінат», 55 км (50%) тролейбусної контактної мережі. Пошкоджено 4 насосні станції, міські водопровідні та каналізаційні мережі, мережі вуличного освітлення (20% без урахування приватного сектору), виробничі і складські приміщення комунальних підприємств, 6 тролейбусів, 50% зупинкових комплексів і т.д. Зазначений перелік не є вичерпним і досі оновлюється.

Також російське вторгнення в Україну призвело до серйозних екологічних наслідків для Чернігівської області загалом та міста Чернігів зокрема. Це забруднення атмосферного повітря, ґрунтів і водойм, підтоплення територій, знищення і пошкодження об'єктів природно-заповідного фонду тощо.

Одними з перших постраждали нафтобази (саме вони стали найпоширенішою категорією об'єктів техногенної небезпеки, що піддавались цілеспрямованим обстрілам). Другою групою цілеспрямованих обстрілів стали склади легкозаймистих речовин (лаки, фарби) та великі будівельні супермаркети мережі «Епіцентр».

Вибухи боєприпасів, руйнування і згоряння військової техніки разом із палимим та боєкомплектами є джерелом значного забруднення атмосфери та ґрунтів. Збиті літаки та гелікоптери, на борту яких були значні запаси пального і боєприпасів, падали на житлові масиви міста та у водойми.

Бомбардування міста призвели до десятків поломок трубопроводів і насосних станцій, через що тисячі людей залишилися без доступу до безпечної води (пошкоджені очисні споруди та насосні станції КП «Чернігівводоканал»).

Мінування і розмінування території: під час бойових дій у місті, а також після звільнення північної частини країни від окупаційних військ, проводилось масове знешкодження нерозірваних боєприпасів. В різних випадках такими виявлялись навіть 500-кілограмові авіабомби. Важливо підкреслити, що вплив вибухів на довкілля не залежить від мети їх використання (бойові дії, навчання, утилізація). Тому шкода для довкілля під час знешкодження нерозірваних боєприпасів ніяк не менша, ніж під час реальних бойових дій.

З метою ліквідації наслідків російської військової агресії, забезпечення належного функціонування об'єктів інфраструктури міста реалізовано наступні заходи:

- придбання КП «АТП-2528» Чернігівської міської ради 1 сміттєвоза із заднім завантаженням (об'єм бункеру 20 куб.м);
- реконструкція каналізації насосної станції № 3 КП «Чернігівводоканал»;
- відновлення КП «Спеціалізований комбінат комунально-побутового обслуговування» Чернігівської міської ради пошкодженої будівлі ритуальної служби № 2 в м. Чернігові, вул. Кленова, 25;
- проведення аварійно-відновлювальних робіт на 109 вулицях міста Чернігів загальною площею 45,5 тис. кв.м (проїзної частини – 36,3 тис. кв.м, тротуарів – 3,5 тис. кв.м, внутрішньодворових проїздів – 5,7 тис. кв.м);
- відремонтовано 125 каналізаційних колодязів та решіток на проїзній частині вулиць міста;
- проведення поточного ремонту 5 контейнерних майданчиків у м. Чернігові;
- здійснення відшкодування понесених витрат комунальним підприємствам – надавачам відповідних послуг, а саме:
 - КП «Чернігівводоканал» Чернігівської ради;
 - КП «АТП-2528» Чернігівської міської ради;
 - КП «Деснянське» Чернігівської ради;
 - КП «Новозаводське» Чернігівської міської ради;
 - КП «ЖЕК-10» Чернігівської міської ради;
 - КП «ЖЕК-13» Чернігівської міської ради;
- проведення КП «Спеціалізований комбінат комунально-побутового обслуговування» Чернігівської міської ради поховань 1036 померлих на території кладовища «Ялівщина»;
- проведення технічного обстеження 147 пошкоджених багатоквартирних житлових будинків міста;

- проведення капітальних ремонтів та реконструкції житлових будинків, пошкоджених в результаті військових дій (108 будинків: 531 квартира загальною площею 17,5 тис м²);

- проведення ремонтів житлового фонду м. Чернігова, у тому числі придбання будівельних та інших матеріалів для ремонту 607 будинків міста;

- виконання заходів Програми підготовки територіальної оборони та підготовки населення м. Чернігова до участі в русі національного спротиву на 2022–2023 роки, таких як: облаштування блок-постів, спостережних пунктів, захисних споруд та вогневих позицій.

Також виконані наступні роботи, спрямовані на задоволення потреб населення у наданні житлово-комунальних послуг належної якості, розвиток інфраструктури міста, забезпечення безпечного руху транспортних засобів міськими автомагістралями, підтримання та покращання екологічної ситуації на території міста:

- ✓ здійснено будівництво централізованої каналізації по вул. Фікселя та по вул. Київська від вул. Гонча до вул. Північна в м. Чернігів протяжністю 0,6 км (діаметр труди 300 мм);

- ✓ виконано коригування та проходження експертизи проектної документації об'єкту: «Відновлення мереж зливової каналізації від житлових будинків № 152 та № 154 по вул. Генерала Пухова в м. Чернігів»;

- ✓ в рамках Концепції розвитку озеленення м. Чернігова на 2021-2025 роки: висаджено 56 дерев, 484 кущів-саджанців у групи та квітів у термочаші в кількості 11 штук; улаштовано квітників багаторічних та однолітників загальною площею 310 кв.м та 2305 кв.м відповідно; знесено окремих засохлих та пошкоджених дерев у кількості 824 одиниці.

Містобудування, житлове будівництво та забезпечення населення житлом:

За оперативною інформацією у I півріччі 2022 року в м. Чернігові прийнято до експлуатації 23,0 тис. кв. м житла, що на 51,8 % менше, ніж у відповідному періоді 2021 року (47,7 тис. кв. м) та заплановано ввести в експлуатацію до кінця року 29,7 тис. кв. м житла.

На виконання Програми містобудівної діяльності у м. Чернігові на 2021-2023 роки був розроблений проєкт містобудівної документації «Внесення змін до Генерального плану м. Чернігова» та плану зонування території міста (зонінгу).

Але у зв'язку з російською збройною агресією проти України, основні зусилля управління архітектури та містобудування були направлені на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 19.04.2022 року № 473 «Про виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд».

Так, у місті Чернігові знищено 146 багатоквартирних житлових будинків через пряме попадання бомб і снарядів, пошкоджено непрямою дією вибухів – 729 багатоквартирних житлових будинків. Повністю знищено 2 школи, 1 ПТУ, 1 заклад охорони здоров'я (дитяча стоматологічна поліклініка), крім того пошкоджено 25 шкіл, 37 дитячих садочків, 4 ПТУ, 4 заклади охорони здоров'я

(зі ступенем руйнації до 45 %), 1 літній театр, 2 бібліотеки. Зазначений перелік не є вичерпним і постійно оновлюється.

Наразі основна робота спрямована на комісійне обстеження приватних житлових будинків, пошкоджених внаслідок збройної агресії Російської Федерації. Зафіксовано 2 783 пошкоджених приватних житлових будинків, з них:

- підлягають відновленню в рамках поточного ремонту – 1 469 од.;
- підлягають відновленню в рамках капітального ремонту – 784 од.;
- не підлягають відновленню (зруйновані) - 530 од.

В подальшому планується також комісійне обстеження пошкоджених дачних і садових будинків.

На облік громадян, що потребують житла для тимчасового проживання, поставлено 227 сімей, житло яких знищено або пошкоджено внаслідок російської збройної агресії, що призвело до неможливості його використання за призначенням, з яких виявили бажання отримати модульні будинки 131 сім'я.

Включено до фонду житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, 168 кімнат у гуртожитках освітніх закладів, а саме: Державного професійно-технічного навчального закладу «Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування», Державного професійно-технічного навчального закладу «Чернігівський професійний будівельний ліцей», Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. К. Д. Ушинського, Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка, що заселяються зазначеною вище категорією громадян, яка стала на відповідний облік. Заселитись до гуртожитків виявили бажання 49 сімей внутрішньо переміщених осіб.

Підприємництво та надання адміністративних послуг. Міжнародні відносини:

За результатом дослідження «Індекс конкурентоспроможності міст – 2021» (ІКМ 2021), що було проведено в рамках Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України», м. Чернігів увійшло до групи міст з високим ІКМ, посів 6 місце серед усіх обласних центрів України та 11 місце в рейтингу найбільших міст України.

За результатами аналізу економічних та фінансових показників розвитку міста, проведеного рейтинговим агентством «Credit Rating» у 2021 році, м. Чернігів підтвердило довгостроковий кредитний рейтинг м. Чернігова на рівні uaA за Національною рейтинговою шкалою (місто характеризується високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами), інвестиційна привабливість підтверджена на рівні uaINV4: місто характеризується високим рівнем привабливості для здійснення інвестицій.

Проте, з початком війни 24 лютого 2022 року внаслідок бойових дій бізнес міста Чернігова зазнав значних втрат, зруйнована та пошкоджена суттєва частина виробничих потужностей підприємств.

Станом на 01.11.2022 для фіксації збитків втраченого, знищеного або пошкодженого внаслідок російської агресії майна, від підприємств м. Чернігова подано 156 заяв та 189 заяв від фізичних осіб-підприємців. Відповідно до даних заяв суб'єктів господарювання орієнтовні збитки внаслідок пошкодження майна складають 26,3 млрд грн.

З урахуванням необхідності підтримки суб'єктів господарювання та запровадження додаткових мотиваційних факторів для відновлення бізнесу міста після завершення активної фази бойових дій виконавчим комітетом Чернігівської міської ради було прийнято рішення від 18 квітня 2022 року № 85 «Про підтримку бізнесу міста Чернігова», яке передбачає відшкодування 15% податку на доходи фізичних осіб – найманих працівників суб'єктів господарювання окремих сфер економіки міста Чернігова, що сплачується згідно з Податковим кодексом України, крім державних і комунальних підприємств (установ, організацій).

До Дня підприємця організовано та проведено захід з відзначення підприємців і представників бізнесу міста Чернігова за вагомий внесок у забезпечення життєдіяльності та оборони міста під час активних бойових дій у лютому-квітні 2022 року.

Для забезпечення ведення реєстру територіальної громади міста та для оформлення і видачі паспортів було придбано серверне обладнання та робоча станція вартістю 0,26 млн грн.

3 квітня 2022 року відновились ділові візити іноземних делегацій до Чернігова. Всього місто відвідали більше 40 іноземних делегацій з Франції, Швейцарії, Великої Британії, Туреччини, Фінляндії тощо.

Також до Чернігова приїжджали представники низки міжнародних організації, таких як Організація Об'єднаних Націй, Норвезька рада у справах біженців, Міжнародний комітет Червоного Хреста в Україні. Постійно ведеться робота щодо залучення технічної та гуманітарної допомоги для міста.

20 червня 2022 року було підписано угоду про партнерство й співпрацю з польським містом Ряшів (Жешув).

Враховуючи, що повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну відбулося із території Республіки Білорусь, з якої постійно здійснюються обстріли території України, в тому числі м. Чернігова, було розірвано партнерські відносини з білоруським містом Гомель. За таких обставин, рішенням Чернігівської міської ради від 31 травня 2022 року № 17/VIII – 4 було ухвалено розірвання угоди «Про партнерство та співробітництво між м. Чернігів та м. Гомель» від 5 листопада 2009 року.

Охорона здоров'я:

– за рахунок коштів НЗСУ на суму 2,0 млн грн придбано комплект для краніотомії та хірургії хребта, систему обігріву пацієнта при гіпотермії на гелевій пластині, комплекс підігріву рідини і розчинів інфузійної терапії, пристрій для фітохімічної обробки рентгенівської плівки без сушки, стійку пересувну для знімків з касетотримачем, коагулометр, електроенцефалограф, кисневий концентратор, доплер;

- за рахунок коштів спецфонду бюджету розвитку придбано для КНП «Чернігівська міська лікарня №2» електрокардіограф на суму 32,0 тис. грн;

- за I півріччя 2022 року в період дії воєнного стану комунальними некомерційними підприємствами Чернігівської міської ради було отримано благодійну допомогу в натуральній формі на суму 8,0 млн грн, а саме: 2 автомобілі, 4 апарати ШВЛ, 11 дизельних генераторів, 4 бензинові генератори, дихальний апарат, реаніматор та інкубатор для новонароджених, 5 апаратів для заживлення ран та інше медичне обладнання.

Під час військових дій на території міста заклади охорони здоров'я зазнали значних руйнувань: 1 заклад повністю зруйновано, 5 частково пошкоджено. Загальна орієнтовна вартість зруйнованого майна – 82,2 млн грн.

Станом на 01.11.2022 ремонтні заходи проведені у КНП «Чернігівська міська лікарня №2» на 4,3 млн грн, КНП «Чернігівська міська лікарня №3» на 0,4 млн грн, КНП «Чернігівська міська лікарня №4» на 1,2 млн грн, КНП «Сімейна поліклініка» на 0,3 млн грн та КНП «Пологовий будинок» на 9,4 млн грн.

Освіта:

Внаслідок російської збройної агресії в Україні, зазнала змін мережа закладів загальної середньої та дошкільної освіти міста.

Заклади загальної середньої освіти №18 і №21 були повністю зруйновані. Рішеннями Чернігівської міської ради від 30.06.2022 №18/VIII-1 та №18/VIII-2 зазначені заклади ліквідовано.

Усім учням ліквідованих шкіл надана можливість продовжити навчання в закладах загальної середньої освіти міста відповідно до бажання батьків.

Рішеннями Чернігівської міської ради від 30.06.2022 №18/VIII-4 та №18/VIII-5 ліквідовано заклади дошкільної освіти №5 та №61 через незадовільний технічний стан.

Заклад загальної середньої освіти (ЗЗСО) №36 реорганізовано шляхом приєднання до ЗЗСО №27 через пошкодження будівлі та щорічне зменшення контингенту учнів.

У рамках реалізації Програми трансформації мережі закладів загальної середньої освіти у місті Чернігові на 2021-2024 роки на 2022/2023 навчальний рік не здійснювався набір до 1-х класів у 6 закладах загальної середньої освіти (№1, №12, №15, №16, №17 та №22), припинено набір до 10-х класів у 18 закладах загальної середньої освіти.

Тривають роботи з облаштування підвальних приміщень в закладах загальної середньої та дошкільної освіти, які можна використовувати як найпростіше укриття під час сигналу «Повітряна тривога».

З метою усунення руйнувань, що сталися внаслідок російської збройної агресії проводяться капітальні та поточні ремонти навчальних закладів:

- капітальний ремонт приміщень ЗЗСО №1 та №2;
- поточний ремонт приміщень ЗЗСО №3 та №12;

- поточний ремонт підвальних приміщень будівель з облаштуванням найпростішого укриття (споруди цивільного захисту) в закладах дошкільної освіти (ЗДО) №2, №32, №53, №65, №76;
- поточний ремонт з заміною запірної арматури індивідуального теплового пункту в ЗЗСО №19;
- поточний ремонт АПС в ЗЗСО №6;
- поточний ремонт з облаштування локальної мережі з доступу до інтернету в найпростішому укритті у ЗДО №2, №3, №32, №53, №62, №76.

Для відновлення роботи закладів освіти та освітнього процесу, управлінням освіти Чернігівської міської ради за рахунок коштів бюджету Чернігівської міської територіальної громади, у тому числі коштів залишку освітньої субвенції:

- відновлено будівлі 9 закладів загальної середньої освіти (№1, 2, 3, 12, 17, 29, 31, 33, 34), відновлено систему опалення у 2 закладах (№6, №28), замовлено виготовлення технічної документації. Загальна вартість робіт/послуг – 38,9 млн грн;
- відновлено будівлі 2 закладів дошкільної освіти (№2, №32), замовлено виготовлення технічної документації. Загальна вартість робіт/послуг – 0,5 млн грн;
- повністю відремонтовано укриття у 4 закладах загальної середньої освіти (№12, 15, 32, 33), забезпечено доступ до інтернету у 19 закладах (№1, 2, 3, 5, 7, 9, 11, 12, 14, 15, 22, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35), замовлено виготовлення технічних документів. Загальна вартість робіт/послуг – 17,9 млн грн;
- відремонтовано укриття у 4 закладах дошкільної освіти міста (№32, 53, 65, 76), забезпечено доступ до інтернету у 6 закладах (№2, 3, 32, 53, 65, 76), замовлено виготовлення технічних документів. Загальна вартість ремонтних робіт – 2,5 млн грн;
- придбано оснащення для укомплектування та облаштування укриттів у закладах загальної середньої та дошкільної освіти (будівельні матеріали, лампи, біотуалети, контейнери для зберігання, баки для води, сміття, рукомийники, шанцеві інструменти та ін.) на загальну суму 3,2 млн грн.

У рамках реалізації Програми розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, попередження дитячої бездоглядності та безпритульності, соціальної підтримки сімей із дітьми у м. Чернігові на 2021-2023 роки виконано:

- відповідно до рішення виконавчого комітету Чернігівської міської ради від 07.07.2022 № 218 «Про надання матеріальної допомоги випускникам закладів загальної середньої освіти з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, один з батьків яких загинув в районі проведення АТО/ООС», 21 випускнику закладів загальної середньої освіти м. Чернігова виплачено матеріальну допомогу на загальну суму 36,8 тис. грн;
- відповідно до рішення виконавчого комітету Чернігівської міської ради від 07.07.2022 № 217 «Про надання допомоги за успіхи в навчанні (за результатами II семестру) учням з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених

батьківського піклування, дітей, один з батьків яких загинув в районі проведення АТО/ООС», допомогу за успіхи в навчанні отримали 84 учні.

Забезпечується функціонування системи інклюзивної освіти. У 2022 році в мережі закладів освіти обліковується 1 заклад дошкільної освіти компенсуючого типу та 36 закладів комбінованого типу для дітей із порушеннями мовлення, зору, слуху, розумового та психічного розвитку, порушеннями опорно-рухового апарату, у яких навчається та отримує корекційну допомогу 886 дітей віком від 2 до 6 (8) років.

Управління об'єктами комунальної власності:

– сума надходжень за січень-жовтень 2022 року від орендної плати до міського бюджету складає 17,3 млн грн, що становить 43,4 % від запланованої 39,9 млн грн;

– протягом січня-жовтня поточного року приватизовано шість об'єктів нерухомого майна та укладено 6 договори купівлі-продажу, сума надходжень від приватизації до міського бюджету складає 5,7 млн грн (крім того ПДВ до державного бюджету – 1137,0 тис. грн).

У зв'язку з бойовими діями, що відбувалися протягом лютого-березня 2022 року на території міста Чернігова, частина об'єктів комунальної власності зазнала пошкоджень, які потребують додаткових витрат на їх відновлення для подальшого використання. Також орендарі достроково припиняють дію договорів оренди у зв'язку з припиненням підприємницької діяльності та передають фонду комунального майна нежитлові приміщення, які в опалювальний період потребуватимуть додаткових витрат на їх утримання.

Транспорт:

Внаслідок російської збройної агресії значних руйнувань зазнали об'єкти дорожньо-транспортної інфраструктури, в тому числі й критичної, яка забезпечувала регулярний рух міського громадського транспорту.

Внаслідок бойових дій було пошкоджено 45 км контактної мережі, пошкоджено/знищено повітряну лінію 10кВ – 2,5 км, пошкоджено вікна у 6 тролейбусах, пошкоджені 2 кінцеві зупинкові комплекси.

Станом на 01.11.2022 було відновлено 15 км зруйнованої контактної мережі, на що фактично було витрачено 9,8 млн грн коштів Чернігівської міської територіальної громади та придбано аварійну машину для відновлення мережі вартістю 4,3 млн грн.

До повномасштабного вторгнення російських військ автомобільні пасажирські перевезення забезпечувались 11 приватними перевізниками (170 автобусів малої та середньої місткості). З 19 травня 2022 року, з початком відновлення роботи міського автотранспорту, автомобільними перевезеннями пасажирів у місті займаються лише три базових автотранспортних підприємства ПрАТ «Чернігівавтосервіс», ПрАТ «Таксосервіс» та ТОВ «Епітранс». Електротранспортні перевезення забезпечуються комунальним підприємством «Чернігівське тролейбусне управління».

З огляду на складну ситуацію в місті комунальним підприємством «Чернігівське тролейбусне управління» міської ради у I півріччі 2022 року не здійснювалось придбання низькопідлогових тролейбусів на виконання Програми розвитку електричного транспорту м. Чернігова на 2018-2022 роки (із змінами), затвердженої рішенням Чернігівської міської ради № 33/ VII-3 від 21 серпня 2018 року. Втім, відповідно до вказаної програми, за рахунок коштів міського бюджету здійснено відновлення 7 км контактної мережі.

28 квітня 2022 року виконавчим комітетом Чернігівської міської ради прийнято рішення № 98 «Про призупинення дії окремих міських цільових Програм на період дії воєнного стану», яким призупинено дію Програми компенсації пільгових перевезень окремих категорій громадян в міському електро- та автомобільному транспорті загального користування на 2022-2024 роки.

Підтримка сімей, дітей та молоді:

- комунальним закладом «Позашкільний навчальний заклад «Центр роботи з дітьми та молоддю за місцем проживання» проведено 96 заходів, якими було охоплено 1 696 вихованців;

- сімейними формами виховання охоплено 91 % дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

- протягом I півріччя 2022 року мешканцям міста призначено різних видів державної соціальної допомоги на суму 151,5 млн грн;

У зв'язку з російською збройною агресією проти України було проведено моніторинг щодо місця перебування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Станом на 01.07.2022 із 384 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які до 24.02.2022 проживали в м. Чернігові: 127 дітей – перебувають за кордоном, 61 дитина – перебуває в інших областях України, 196 дітей – не переміщались або вже повернулись і проживають в м. Чернігові. Чотири дитячих будинків сімейного типу та чотири прийомних сім'ї тимчасово перебувають за кордоном. Один дитячий будинок сімейного типу та сім прийомних сімей не переміщались, або вже повернулись і проживають в м. Чернігові.

Проведено обстеження житла, де проживали діти-сироти і яке постраждало внаслідок російської збройної агресії: 5 помешкань знищено повністю, 20 пошкоджено. Підготовлено списки і направлено до благодійних організацій для надання їм допомоги.

Культура і туризм:

- на базі Туристично-інформаційного центру пройшов Міжрегіональний художній конкурс дитячого малюнку «Children`s anti-war cartoon»;

- зроблено 10 аудіозаписів найвідоміших легенд Чернігова українською мовою для популяризації туристичного бренду «Чернігів – місто легенд»;

- на постійній основі організовані онлайн зустрічі з Інститутом збереження культурної спадщини (Варшава), музейниками Німеччини та Асоціацією бібліотекарів Литви.

У зв'язку із російською військовою агресією було частково змінено фокус задач управління культури та туризму:

- було трансформовано зміст заходу з нанесення на Google Maps пам'яток спадщини міста в нанесення об'єктів культурної спадщини, які постраждали в ході російської агресії. Загалом на карту нанесено 26 об'єктів;

- здійснено моніторинг пам'яток архітектури національного та місцевого значення щодо виявлення пошкоджень. Оглянуто 30 пам'яток національного значення (20 виявилися пошкодженими) та 39 пам'яток місцевого значення (18 виявилися пошкодженими); 2 пам'ятки (Кінотеатр Щорса та Музей старожитностей Тарновського) знаходяться в аварійному стані й не підлягають відновленню;

- замість формування нових туристичних 47 продуктів (у тому числі інклюзивних маршрутів) було переорієнтовано туристичні продукти під запити внутрішньо переміщених осіб та міського населення (екскурсії містом, майстер класи, соціальні адаптаційні проєкти «ВУХА» та «ВУСА»).

Значних пошкоджень зазнали: будівля Чернігівської міської комунальної централізованої бібліотечної системи (вул. Кирпоноса, б. 22) та будівля Комунального клубного закладу «Палац культури художньої творчості дітей, юнацтва та молоді» Чернігівської міської ради (вул. Самоквасова, б.8).

Також пошкоджені такі об'єкти туристичної інфраструктури як інформаційні електронні кіоски (Інфобокси). Зокрема, Інфобокс, що знаходиться на локації Болдина гора, вартістю 388 тис. грн, не підлягає ремонту та відновленню.

Спорт і фізична культура:

- проведено 8 загальноміських спортивно-масових заходів та 11 навчально-тренувальних зборів для підготовки команд та спортсменів міста з видів спорту до змагань вищих рівнів;

- продовжується капітальний ремонт КПНЗ «КДЮСШ №2» по вул. Ціолковського, 8.

У зв'язку з російською збройною агресією проти України та запровадження на території України воєнного стану, проведення міських змагань призупинено з 24 лютого 2022 року і до прийняття окремих розпоряджень або скасування воєнного стану.

На даний час в місті йде процес оцінки знищеної або пошкодженої спортивної інфраструктури, приймаються рішення щодо можливостей та доцільності її відновлення:

- на 80% зруйнована спортивна база комунального позашкільного навчального закладу «Спеціалізована дитячо-юнацька школа олімпійського резерву «Десна» Чернігівської міської ради – стадіон Локомотив, вул. Жабинського, 19, потребує капітального ремонту;

- на 60% зруйнована спортивна база комунального позашкільного навчального закладу «Дитячо-юнацька спортивна школа "Україна" Чернігівської міської ради – база «Освіта», вул. 1 Набережна, 41А, потребує капітального ремонту;
- на 90% зруйновано будівлю комунального позашкільного навчального закладу «Комплексна дитячо-юнацька спортивна школа №2» Чернігівської міської ради – вул. Ціолковського, 8, потрібна судово-будівельна експертиза;
- знищено основні засоби та інвентар відділень з боксу, важкої атлетики, веслування на байдарках і каное, футболу;
- призупинено будівництво будівлі «Палацу Спорту» у м. Чернігові.

2. Мета, завдання та заходи економічного і соціального розвитку міста у 2023 році

2.1. Територіальна оборона

Головна мета на 2023 рік – забезпечення безпечного функціонування на території міста органів державної влади, місцевого самоврядування, військового управління, захисту важливих об'єктів, комунікацій, протидії розвідувальній, диверсійній та іншій протиправній діяльності спеціальних служб агресора та антидержавних незаконно утворених збройних формувань, що становить загрозу життєдіяльності населення міста, для надання безпеці і обороні масового характеру та готовності населення до оборони території міста

Основні завдання:	Заходи з реалізації основних завдань:
Участь у підготовці та виконанні завдань національного спротиву в мирний час та в особливий період. Сприяння створенню добровольчих формувань територіальних громад. Забезпечення публічної безпеки населення в умовах воєнного стану та у післявоєнний період. Забезпечення функціонування об'єктів інфраструктури. Сприяння популяризації участі в заходах національного спротиву. Участь у військово-патріотичному вихованні молоді. Підготовка мешканців м. Чернігова до національного спротиву. Фінансування заходів та робіт з територіальної оборони (далі – заходи національного спротиву) місцевого значення та підготовки громадян України до національного спротиву.	Надання субвенції з бюджету Чернігівської міської територіальної громади державному бюджету на забезпечення заходів та робіт з територіальної оборони місцевого значення та підготовки мешканців м. Чернігова до національного спротиву. Організація та здійснення заходів і робіт з територіальної оборони. Налагодження співпраці з благодійними, волонтерськими, релігійними, міжнародними організаціями з метою залучення позабюджетних коштів для надання грошової і натуральної допомоги військовим частинам в/ч А5725, в/ч А7047 та в/ч А7328. Заохочення кращих військовослужбовців відзнаками Чернігівської міської ради та виконавчого комітету. Інформаційна робота з громадськістю. Організація взаємодії з органами місцевого самоврядування, громадянами, волонтерськими та громадськими організаціями з метою забезпечення гуманітарної та іншої допомоги населенню міста, відновлення життєдіяльності міста.

	Участь у святкуванні та урочистостях з нагоди Дня частини, військово-професійних свят та державних свят: - Дня Соборності України; - Дня Конституції України; - Дня Незалежності України; - Дня захисника України; - Дня Збройних Сил України. Інші заходи.
--	---

Відповідальні виконавці: відділ взаємодії з правоохоронними органами, запобігання та виявлення корупції, мобілізаційної, оборонної та спеціальної роботи Чернігівської міської ради, відділ з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Чернігівської міської ради, управління житлово-комунального господарства Чернігівської міської ради, фінансове управління Чернігівської міської ради, інші структурні підрозділи та комунальні підприємства Чернігівської міської ради відповідно до компетенції за своїми напрямками роботи.

2.2. Житлово-комунальне господарство, охорона навколишнього природного середовища. Будівництво, ремонт та утримання автомобільних доріг

Головна мета на 2023 рік – задоволення потреб населення у наданні житлово-комунальних послуг належної якості, відновлення та розвиток інфраструктури міста, забезпечення безпечного руху транспортних засобів міськими автошляхами, підтримання та покращання екологічної ситуації на території міста

Основні завдання:	Заходи з реалізації основних завдань:
Відбудова та стабільне функціонування критичної інфраструктури, житлово-комунального господарства. Сприяння збереженню та утриманню у належному технічному стані житлового фонду міста в тому числі в особливий період. Розвиток сучасних форм самоорганізації населення в утриманні житлового фонду. Забезпечення надання якісних житлово-комунальних послуг в усіх	Проведення реконструкцій, поточних та капітальних ремонтів об'єктів житлового господарства. Сприяння створенню нових ОСББ, вуличних комітетів та інших форм самоорганізації населення. Придбання спеціалізованої та іншої техніки і обладнання для комунальних підприємств Чернігівської міської ради. Реконструкція, капітальний ремонт асфальтобетонного дорожнього покриття вулично-дорожньої мережі з

районах міста. Відновлення та покращення технічного стану доріг та покриття тротуарів. Забезпечення безпечного руху транспортних засобів та пішоходів, зменшення концентрації дорожньо-транспортних пригод на аварійно-небезпечних ділянках. Забезпечення якісної роботи системи зливової каналізації. Забезпечення зовнішнього освітлення міста. Підвищення екологічної безпеки. Адаптація до зміни клімату. Відновлення і захист сприятливого для життєдіяльності населення навколишнього природного середовища.	урахуванням необхідності облаштування велодоріжок. Поточний ремонт вуличної дорожньої мережі міста. Ремонт тротуарного покриття. Встановлення покажчиків назв вулиць та поштових скриньок. Облаштування освітлення нерегульованих пішохідних переходів. Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт світлофорних об'єктів, зупинок громадського транспорту. Будівництво та ремонт мереж зовнішнього освітлення. Будівництво та реконструкція міських каналізаційних мереж, у тому числі у приватній забудові. Ремонт, модернізація, технічне обслуговування інфраструктурних об'єктів і мереж, у тому числі мереж зливової каналізації, на території міста. Реалізація Концепції розвитку озеленення м. Чернігова на 2021-2025 роки. Капітальний ремонт, реконструкція міських парків, скверів, бульварів, об'єктів благоустрою. Встановлення систем відеоспостереження. Будівництво контейнерних майданчиків. Забезпечення екологічно-безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів та небезпечних хімічних речовин. Моніторинг забруднення підземних та поверхневих вод у районі ставків-накопичувачів рідких токсичних промислових відходів та полігону твердих побутових відходів (район «Масани»). Підтримання санітарного стану
--	---

	річки Стрижень із прибиранням водного дзеркала. Озеленення міста Чернігова (захист рослин – проведення дослідницьких робіт з впровадження інтегрованих методів захисту лісу від стовбурових шкідників на території заповідного урочища «Святе», район «Масани», район «Подусівка». Проведення поточного ремонту та утримання очисних споруд.
--	---

Відповідальні виконавці: управління житлово-комунального господарства Чернігівської міської ради, управління капітального будівництва Чернігівської міської ради, інші управління та відділи Чернігівської міської ради (за потреби), комунальні підприємства Чернігівської міської ради, інші суб'єкти господарювання міста.

2.3. Містобудування. Житлове будівництво та забезпечення населення житлом

Головна мета на 2023 рік – раціональне використання міських територій, розвиток і збереження історичного та природного середовища, сприяння розвитку житлового будівництва, покращення житлових умов мешканців міста

Основні завдання:	Заходи з реалізації основних завдань:
Сприяння забезпеченню житлом внутрішньо переміщених осіб та осіб, житло яких було зруйновано. Фіксація та моніторинг завданих пошкоджень та руйнувань житлового фонду. Приведення діючої містобудівної документації м. Чернігова у відповідність до вимог чинного законодавства у сфері містобудівної діяльності. Розроблення нової містобудівної документації. Реалізація Програми сприяння забезпечення новим житлом мешканців непридатного для проживання застарілого житлового фонду міста Чернігова на 2019-2023 роки Реалізація Концепції оформлення	Формування фонду житлових приміщень, що можуть використовуватися для проживання внутрішньо переміщених осіб та осіб, житло яких було зруйновано. Розроблення проекту містобудівної документації «Внесення змін до Генерального плану м. Чернігова» та плану зонування території міста (зонінгу). Затвердження проекту «Історико-архітектурний опорний план м. Чернігова з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів» Розроблення проектів детальних планів окремих територій міста. Визначення об'єктів непридатного для проживання та застарілого фонду

зовнішніх фасадів будинків з об'єктами громадського призначення на території м. Чернігова Збереження та покращення стану об'єктів соціального, тимчасового, службового житла (дитячі будинки сімейного типу) та їх конструктивних елементів.	міста на місці яких планується будівництво нового сучасного житла. Організація та проведення конкурсів із визначення забудовника. Організація роботи щодо відселення мешканців непридатного для проживання та застарілого житлового фонду. Розміщення нових вивісок та інформаційних табличок виключно згідно з вимогами щодо таких конструкцій, затвердженими міською радою та її виконавчим комітетом. Проведення ремонтно-будівельних робіт на об'єктах соціального, тимчасового, службового житла(дитячі будинки сімейного типу)
--	---

Відповідальні виконавці: управління архітектури та містобудування Чернігівської міської ради, управління капітального будівництва Чернігівської міської ради, відділ квартирної обліку та приватизації житлового фонду Чернігівської міської ради, інші управління та відділи Чернігівської міської ради (за потреби).

2.4. Підприємництво та надання адміністративних послуг. Міжнародні відносини

Головна мета на 2023 рік – сприяння відновленню бізнес-клімату у місті, становленню соціально-відповідальної бізнес – спільноти, розвитку підприємництва, у тому числі в умовах особливого періоду (воєнного стану)

Основні завдання:	Заходи з реалізації основних завдань:
Адаптація бізнесу до роботи в умовах подолання наслідків збройної агресії. Формування зручної сервісної системи надання адміністративних і реєстраційних послуг для суб'єктів господарювання. Сприяння покращенню умов для започаткування та реєстрації підприємницької діяльності. Підтримка бізнесу міста в умовах негативного впливу воєнного стану. Оптимізація регуляторного	Розширення електронних інформаційно-консультаційних сервісів та платформ на ресурсах Центру надання адміністративних послуг. Забезпечення різного виду форм взаємодії та зворотного зв'язку із заявниками за допомогою впровадження нових форм консультавання, зокрема через сучасні месенджери та чат-боти на базі Порталу адміністративних послуг міста. Підготовка пропозицій та звернень до центральних органів державної

середовища для покращення бізнес-клімату.

Інформаційна та ресурсна підтримка бізнесу, промоція місцевих товаровиробників.

Генерація спільного з бізнес-спільнотою бачення розвитку міста та концепції соціально-відповідального бізнесу.

Збільшення рівня міжнародного співробітництва міста.

Формування позитивного іміджу міста для залучення інвестицій.

влади та державних служб щодо адаптації чинного законодавства, у першу чергу з податкової та соціальної сфер, до умов ведення бізнесу та викликів, спричинених воєнним станом.

Перегляд та приведення до вимог чинного законодавства регуляторних актів міської ради та її виконавчого комітету

Постійне оновлення електронного реєстру чинних регуляторних актів міської ради та виконавчого комітету

Організація урочистих заходів з нагоди проведення Дня підприємця або інших святкових днів та заходів.

Виготовлення та розповсюдження інформаційних (презентаційних) матеріалів (в електронному та друкованому вигляді) на актуальні теми з питань підприємництва про економічний потенціал, інвестиційний клімат м. Чернігова.

Розробка та реалізація фінансових інструментів, компенсаторних механізмів для суб'єктів господарювання пріоритетних для міста сфер діяльності.

Ресурсна підтримка та супровід проєктів суб'єктів господарювання, органів влади, агенцій та інших зацікавлених організацій і об'єднань зі створення індустріальних парків, технопарків, інших структур, що сприятимуть залученню інвестицій, створенню додаткових робочих місць, нарощуванню економічного потенціалу.

Реалізація спільно з містами-партнерами та міжнародними організаціями економічних, соціальних, гуманітарних та культурних проєктів.

Розширення міжмуніципального співробітництва шляхом встановлення партнерських зв'язків, підписання відповідних угод з новими містами-партнерами.

	Співпраця та взаємодія з муніципалітетами з інших держав, дипломатичними представництвами та консульськими установами іноземних держав в Україні та України в іноземних державах, співробітництво із українськими діаспорами за кордоном. Сприяння залученню у місцевий розвиток коштів міжнародних фінансових організацій (в т. ч. на грантовій основі), проєктів міжнародної технічної допомоги, пільгових кредитів та кредитів із грантовою часткою; Компенсація витрат роботодавцям у розмірі єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття) за працевлаштування безробітних на нові робочі місця.
--	--

Відповідальні виконавці: управління економічного розвитку міста Чернігівської міської ради, управління адміністративних послуг Чернігівської міської ради, відділ міжнародних відносин та інвестицій Чернігівської міської ради, інші управління та відділи Чернігівської міської ради (за потреби), депутати Чернігівської міської ради, Чернігівський міський центр зайнятості.

2.5. Енергозбереження

Головна мета на 2023 рік – забезпечити ефективне використання паливно-енергетичних ресурсів у бюджетній сфері міста, оптимізація бюджетних витрат на споживання енергоресурсів, підвищення культури енергоспоживання

Основні завдання:	Заходи з реалізації основних завдань:
Раціональне використання енергетичних ресурсів та досягнення економічно доцільної ефективності їх використання. Підвищення енергоефективності бюджетних закладів міста. Вдосконалення існуючої системи енергетичного менеджменту. Підвищення кваліфікації та	Проведення термосанації будинків бюджетної сфери. Застосування енергозберігаючих технологій та обладнання при проведенні капітальних ремонтів бюджетних об'єктів в тому числі при їх відновленні після руйнувань. Залучення коштів бюджетів усіх рівнів, а також грантових і кредитних

вивчення передового досвіду у сфері енергоефективності. Запровадження часткового використання альтернативних та місцевих видів палива бюджетною та комунальною сферами міста.	коштів, на реалізацію заходів з енергозбереження в бюджетній сфері міста. Розробка документів щодо сприяння впровадженню енергоефективних проєктів, у т. ч. з використанням відновлюваних джерел енергії, ефективного та ощадливого споживання енергетичних ресурсів, підвищенню енергетичної безпеки і захисту довкілля у рамках реалізації міської політики сталого енергетичного розвитку. Проведення інформаційно-роз'яснювальних заходів (семінарів, зустрічей) та інформаційних локацій з питань енергоефективності. Стимулювання і підтримка політики енергозбереження для ОСББ. Популяризація через засоби масової інформації економічних, екологічних та соціальних переваг енергозбереження. Постійний моніторинг споживання енергоносіїв у бюджетній сфері міста та впровадження енергозберігаючих заходів. Контроль за дотриманням граничних норм споживання енергетичних ресурсів.
---	--

Відповідальні виконавці: управління економічного розвитку міста Чернігівської міської ради, управління капітального будівництва Чернігівської міської ради, управління житлово-комунального господарства Чернігівської міської ради, інші управління та відділи Чернігівської міської ради (за потреби).

2.6. Управління об'єктами комунальної власності

Головна мета на 2023 рік – ефективне використання об'єктів та земель комунальної власності територіальної громади міста

Основні завдання:	Заходи з реалізації основних завдань:
Забезпечення приватизації об'єктів комунальної власності на електронних аукціонах.	Виготовлення технічної, правовстановлюючої та проектно-кошторисної документації на об'єкти

Передача в оренду об'єктів комунальної власності через електронну торгову систему ProZorro.Продажі. Підготовка та забезпечення відчуження об'єктів комунальної власності з низькою інвестиційною привабливістю. Забезпечення раціонального використання, охорони земель у межах м. Чернігова. Сприяння повноті сплати земельного податку та орендної плати за користування земельними ділянками комунальної власності територіальної громади м. Чернігова.	комунальної власності. Продаж на аукціоні в електронній формі об'єктів з малою інвестиційною привабливістю. Розміщення інформації про об'єкти комунальної власності, що підлягають передачі в оренду та приватизації, на телебаченні, офіційному веб-сайті міської ради, у засобах масової інформації та спеціалізованих Інтернет – ресурсах. Вирішення питання щодо подальшого використання будівлі (вул. Шевченка, 13), яка передана в оренду на пільгових умовах. Укладання договорів оренди комунального майна. Продовження договорів оренди через електронну торгову систему ProZorro.Продажі. Виготовлення технічної документації з нормативної грошової оцінки земель міста. Проведення роботи щодо визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам порушниками земельного законодавства.
--	---

Відповідальні виконавці: фонд комунального майна Чернігівської міської ради, управління земельних ресурсів Чернігівської міської ради, інші управління та відділи Чернігівської міської ради (за потреби).

2.7. Діяльність підприємств комунальної форми власності

Головна мета на 2023 рік – підвищення ефективності функціонування комунальних підприємств міської ради, забезпечення надання послуг належної якості для задоволення потреб споживачів, подолання наслідків російської військової агресії

Основні завдання:	Заходи з реалізації основних завдань:
Підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств комунальної власності. Посилення фінансового контролю	Забезпечення обов'язкового фінансового планування на підприємствах. Здійснення щоквартального

за діяльністю комунальних підприємств у частині виконання затверджених показників фінансових планів на 2023 рік, раціонального планування та використання кадрових, майнових, матеріальних і фінансових ресурсів. Забезпечення прибутковості діяльності комунальних підприємств за рахунок збільшення обсягів виконання планових робіт та підвищення якості послуг, які надаються комунальними підприємствами. Оптимізація фінансової підтримки з міського бюджету для забезпечення господарської діяльності комерційних комунальних підприємств міської ради. Забезпечення та відновлення об'єктів інфраструктури комунальних підприємств, що зазнали пошкоджень і руйнувань в період активних бойових дій на території м. Чернігова.	моніторингу виконання фінансових планів. Контроль за якістю виконаних робіт та наданих послуг комунальними підприємствами міської ради. Приведення тарифів на житлово-комунальні та інші послуги, що надаються комунальними підприємствами міста до економічно обґрунтованого рівня відповідно до чинного законодавства. Впровадження енергоефективних заходів та оптимізація використання енергоресурсів підприємствами комунальної власності. Проведення щоквартального аналізу показників ефективності роботи комунальних підприємств, у т.ч. рівня витрат на здійснення капітальних інвестицій. Залучення міжнародної фінансової допомоги з метою усунення негативних наслідків для діяльності комунальних підприємств, викликаних повномасштабним російським вторгненням.
--	--

Відповідальні виконавці: комунальні підприємства Чернігівської міської ради, управління економічного розвитку міста Чернігівської міської ради, інші управління та відділи Чернігівської міської ради (за потреби).

2.8. Транспорт і зв'язок

Головна мета на 2023 рік – забезпечення надійності та комфортності міських пасажироперевезень громадським транспортом з наданням пріоритету екологічним видам транспорту, а також забезпечення мобільності пересування пасажирів з обмеженими фізичними можливостями

Основні завдання:	Заходи з реалізації основних завдань:
Відновлення та розвиток якісної і доступної транспортної інфраструктури, у т. ч. екологічно чистих видів транспорту. Оновлення рухомого складу міського громадського транспорту загального користування.	Відновлення пошкодженої внаслідок бойових дій транспортної інфраструктури - контактної тролейбусної мережі, повітряної лінії, зупинкових комплексів. Капітальний ремонт тролейбусної контактної мережі із заміною

Вдосконалення міської маршрутної мережі громадського транспорту загального користування з пріоритетом електротранспорту.	залізобетонних опор, контактного дроту та всіх спецчастин. Заміна кабельних ліній мережі 10 кВ тролейбусного енергогосподарства. Капітальний ремонт та реконструкція обладнання тягових підстанцій тролейбусного енергогосподарства. Оновлення спецавтотранспорту та обладнання для обслуговування тролейбусної інфраструктури. Відновлення технологічних споруд для забезпечення тролейбусного руху. Обладнання зупинок громадського транспорту, у тому числі табло прогнозування часу прибуття транспорту. Оновлення рухомого складу комунального підприємства «Чернігівське тролейбусне управління» Чернігівської міської ради шляхом придбання енергоефективних низькопідлогових тролейбусів. Капітальний ремонт тролейбусів. Підготовка та перепідготовка водіїв з урахуванням особливостей керування новим рухомим складом. Оновлення рухомого складу автотранспорту з переходом на автобуси, пристосовані для перевезення осіб з обмеженими можливостями. Внесення змін до автобусних маршрутів для покращення якості надання послуг пасажирських перевезень.
---	---

Відповідальні виконавці: управління транспорту, транспортної інфраструктури та зв'язку Чернігівської міської ради, управління житлово-комунального господарства Чернігівської, управління капітального будівництва Чернігівської міської ради, інші управління та відділи Чернігівської міської ради

(за потреби), КП «Чернігівське тролейбусне управління» Чернігівської міської ради, інші суб'єкти господарювання.

2.9. Підтримка сімей, дітей та молоді, гендерна політика

Головна мета на 2023 рік – реалізація державної політики з питань сім'ї, дітей, молоді та гендерної рівності, забезпечення соціального захисту дітей, підтримка сімей, які взяли на виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Основні завдання:	Заходи з реалізації основних завдань:
Своєчасне виявлення сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, вивчення потреб, планування та визначення методів допомоги, надання соціальних послуг, забезпечення, за необхідності, соціального супроводу. Своєчасне виявлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Організація та проведення роботи із соціально незахищеними категоріями сімей та дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги. Підвищення престижу сім'ї, популяризація сімейних цінностей та родинних традицій. Запобігання потраплянню дітей у складні життєві обставини. Сприяння подоланню складних життєвих обставин та мінімізації їх негативних наслідків. Розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Попередження випадків насильства в сім'ї по відношенню до дітей. Забезпечення на території міста Чернігова реалізації державної політики з запобігання дитячій бездоглядності та безпритульності, жорсткому поводженню з дітьми, вчинення ними правопорушень, профілактики	Проведення профілактичних рейдів, вилучення дітей із сімей у разі загрози їх життю чи здоров'ю. Залучення фінансової, технічної та гуманітарної допомоги сім'ям, дітям та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги. Захист житлових і майнових прав дітей. Забезпечення своєчасного надання дитині-сироті, дитині, позбавленій батьківського піклування, відповідного статусу. Здійснення першочергового влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в сім'ї громадян (усиновлення, опіка та піклування, прийомні сім'ї і дитячі будинки сімейного типу). Забезпечення контролю за умовами проживання, утримання дітей у сім'ях усиновлювачів, опікунів, дитячих будинках сімейного типу, прийомних сім'ях. Проведення роз'яснювальної роботи з питань недопущення жорсткого поводження з дітьми Звернення до суду щодо позбавлення батьків батьківських прав. Вжиття відповідних заходів щодо відібрання дітей від батьків без позбавлення батьківських прав. Влаштування дітей, що

соціального сирітства.	залишилися без батьківського піклування. Участь у судових засіданнях з метою захисту прав та інтересів дітей. Забезпечення функціонування у місті системи сімей патронатних вихователів.
------------------------	--

Відповідальні виконавці: управління (служба) у справах дітей Чернігівської міської ради, управління у справах сім'ї, молоді та спорту Чернігівської міської ради, Чернігівський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

2.10. Зайнятість населення та ринок праці

Головна мета на 2023 рік – сприяння зайнятості та підтримка економічної активності населення, забезпечення додержання вимог чинного законодавства про працю суб'єктами господарювання міста

Основні завдання:	Заходи з реалізації основних завдань:
Відновлення та розвиток ринку праці, підвищення рівня зайнятості населення. Залучення незайнятого населення до трудової діяльності. Орієнтація системи професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, у т. ч. і безробітних громадян, на потреби підприємств міста. Забезпечення дієвого контролю щодо додержання вимог законодавства з питань оплати праці та трудових відносин. Прискорення темпів погашення заборгованості із заробітної плати. Легалізація зайнятості та детінізація заробітної плати.	Організація проведення громадських та інших робіт тимчасового характеру, в тому числі для усунення наслідків російської збройної агресії. Застосування елементів дуальної форми навчання у закладах професійної освіти та професійної підготовки кадрів безпосередньо на виробництві. Організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації безробітних з урахуванням поточної та перспективної потреби ринку праці. Проведення поглиблених профконсультацій із застосуванням профдіагностичних методик та направлення на навчання з підвищення професійного рівня або за професіями, що сприяють самостійній зайнятості населення у сфері малого бізнесу. Організація проведення ярмарків вакансій професій. Проведення правової

	роз'яснювальної роботи, спрямованої на упередження порушень норм чинного законодавства з питань оплати праці та трудових відносин із суб'єктами господарювання міста. Проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед підприємців щодо забезпечення працівників повною зайнятістю, виведення заробітної плати «із тіні» та важливості сплати податків.
--	---

Відповідальні виконавці: Чернігівський міський центр зайнятості, департамент соціальної політики Чернігівської міської ради, управління освіти Чернігівської міської ради, інші управління та відділи Чернігівської міської ради (за потреби).

2.11. Соціальний захист та соціальне забезпечення населення

Головна мета на 2023 рік – реалізація конституційних прав та гарантій громадян на соціальний захист

Основні завдання:	Заходи з реалізації основних завдань:
Забезпечення соціального захисту населення міста, в тому числі внутрішньо переміщених осіб. Забезпечення реалізації загальнодержавної політики соціального захисту населення та соціальної підтримки окремих категорій громадян. Забезпечення оперативного реагування на виникнення елементів соціальної кризи. Вивчення потреб соціально вразливих категорій громадян. Контроль якості надання соціальних послуг.	Оперативне нарахування та виплата усіх видів соціальної допомоги, пільг та житлових субсидій, забезпечення надання додаткових послуг малозабезпеченим та самотнім громадянам. Вчасне проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення щодо змін у законодавстві України та можливості отримання соціальних послуг. Виявлення громадян похилого віку, осіб з інвалідністю, хворих (із числа осіб працездатного віку на період до встановлення їм групи інвалідності), які не здатні до самообслуговування та/або потребують постійної сторонньої допомоги, та інших осіб, що мають право на надання соціальних послуг у Чернігівському міському центрі. Обстеження матеріально-побутових умов підопічних

	Чернігівського міського терцентру для визначення (оцінювання) їх індивідуальних потреб у наданні соціальних послуг. Бесіда-анкетування підопічних Чернігівського міського територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Чернігівської міської ради щодо якості отриманих послуг.
--	--

Відповідальні виконавці: департамент соціальної політики Чернігівської міської ради, управління адміністративних послуг Чернігівської міської ради, Чернігівський міський територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Чернігівської міської ради, інші управління та відділи Чернігівської міської ради (за потреби).

2.12. Охорона здоров'я та демографічна ситуація

Головна мета на 2023 рік – забезпечення доступу пацієнта до медичних послуг, покращання якості медичних послуг, підвищення ефективності використання ресурсів охорони здоров'я

Основні завдання:	Заходи з реалізації основних завдань:
Приведення системи надання первинної медичної допомоги у відповідність до вимог чинного законодавства Залучення закладів охорони здоров'я Чернігівської міської ради до участі в інфраструктурному етапі реформи охорони здоров'я. Створення безпечних умов перебування у закладах охорони здоров'я. Надання якісної медичної допомоги населенню міста. Протидія поширенню соціально-небезпечних та інфекційних хвороб, у тому числі коронавірусної хвороби COVID-19. Популяризація здорового способу життя.	Проведення структурних змін організації надання первинної медичної допомоги. Визначення мережі кластерних, надкластерних та загальних лікарень. Проведення капітальних та поточних ремонтів, реконструкцій будівель та приміщень закладів охорони здоров'я Чернігівської міської ради. Придбання сучасного медичного та іншого обладнання для забезпечення лікувально-діагностичного процесу на сучасному рівні. Оновлення санітарного транспорту комунальних некомерційних підприємств Чернігівської міської ради. Встановлення, реконструкція, капітальний ремонт систем пожежної сигналізації, протипожежного захисту,

	оповіщення про пожежу, управління евакуацією людей та устаткування передавання тривожних сповіщень у приміщеннях закладів охорони здоров'я Чернігівської міської ради. Удосконалення роботи медичних інформаційних систем для забезпечення надання медичної допомоги за Програмою медичних гарантій відповідно до підписаних пакетів надання вторинної медичної допомоги. Забезпечення функціонування системи безперервного професійного розвитку медичних працівників. Надання паліативної допомоги. Профілактика та забезпечення раннього виявлення захворювань. Проведення систематичної роз'яснювальної роботи серед населення щодо упередження розповсюдження інфекційних хвороб, важливості вакцинації. Проведення інформаційно-просвітницьких кампаній щодо здорового способу життя та попередження соціально небезпечних хвороб.
--	---

Відповідальні виконавці: управління охорони здоров'я Чернігівської міської ради, комунальні некомерційні підприємства Чернігівської міської ради, управління капітального будівництва Чернігівської міської ради, управління у справах сім'ї, молоді та спорту Чернігівської міської ради, інші управління та відділи Чернігівської міської ради (за потреби).

2.13. Освіта

Головна мета на 2023 рік – створення безпечного середовища в закладах освіти, підвищення якості освіти

Основні завдання:	Заходи з реалізації основних завдань:
Забезпечення якісної освіти, системності та безперервності надання освітніх послуг.	Розбудова безпечної, сучасної та доступної мережі закладів освіти.
Комплексне оновлення матеріально-технічної бази закладів	Забезпечення рівного доступу до якісної дошкільної освіти усіх дітей від 1 до 5 (6) років в умовах воєнного

освіти на предмет відповідності нормам безпеки, доступності, енергоефективності та якості освітнього процесу.

Створення та розвиток мережі закладів освіти, які впроваджують інклюзивну модель навчання.

Розвиток якісної професійної (професійно-технічної) освіти.

стану.

Подальше впровадження реформи «Нова українська школа» на рівні базової освіти та державних стандартів початкової та базової середньої освіти.

Відновлення пошкоджених закладів освіти з урахуванням критеріїв доступності, якості та безпеки освітнього середовища з можливістю забезпечення універсального дизайну, цивільної і протипожежної безпеки.

Здійснення критичної модернізації закладів освіти для забезпечення цивільної та протипожежної безпеки.

Створення безпечного та комфортного освітнього середовища в закладах освіти, в тому числі і цифрового середовища.

Забезпечення закладів освіти мультимедійним, STEM, іншим сучасним новітнім обладнанням для ефективного навчання.

Формування в закладах освіти освітньо-розвивального середовища для дітей із особливими освітніми потребами.

Запровадження інноваційних освітніх технологій в контексті інклюзивного підходу та моделей надання спеціальних освітніх послуг для дітей із особливими освітніми потребами.

Забезпечення можливості усім категоріям дітей із особливими потребами здобувати бажаний рівень підготовки, маючи при цьому альтернативний вибір форми здобуття і типу закладу освіти.

Модернізація навчально-виробничої та соціальної інфраструктури закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Визначення потреб регіонального

	ринку праці у кваліфікованій праці. Посилення практико-орієнтованого змісту освіти для забезпечення відповідності потребам регіону у кваліфікованих робітничих кадрах. Залучення роботодавців до підготовки робітничих кадрів за дуальною формою здобуття освіти. Поширення ефективних профорієнтаційних заходів у закладах загальної середньої освіти для популяризації робітничих професій, підвищення престижності професійної (професійно-технічної) освіти.
--	--

Відповідальні виконавці: управління освіти Чернігівської міської ради, управління капітального будівництва Чернігівської міської ради, інші управління та відділи Чернігівської міської ради (за потреби), заклади дошкільної, загальної середньої та професійно-технічної освіти.

2.14. Культура і туризм

Головна мета на 2023 рік – організація культурного дозвілля населення, зміцнення культурних традицій, максимальне задоволення туристичних потреб мешканців міста, області та гостей міста, підвищення якості та розширення асортименту туристичних послуг м. Чернігова

Основні завдання:	Заходи з реалізації основних завдань:
Відновлення закладів культури Чернігівської міської ради, що постраждали внаслідок військової агресії. Організація учбового процесу у мистецьких школах міста, зокрема в умовах воєнного стану. Моніторинг стану та захист пам'яток культурної спадщини. Популяризація історії міста-героя України Чернігова. Осучаснення та приведення до Європейських стандартів Чернігівської міської комунальної централізованої бібліотечної системи. Робота над системою навігації Чернігова.	Проведення ремонтних робіт закладів сфери культури та робота з міжнародними організаціями технічної підтримки. Формування учбових програм і планів та облаштування приміщень закладів, що мають бути адаптовані до умов воєнного стану. Формування реєстрів пошкоджень об'єктів культурної спадщини, розташованих в адміністративних межах м. Чернігова, та опрацювання питання щодо включення до спадщини ЮНЕСКО. Реалізація у закладах базової мережі комунальних закладів культури просвітницьких програм для

Розширення варіантності презентаційної сувенірної продукції. Робота над розробкою Стратегії промоції міста та контент планів. Наповнення інформацією про місто електронних інформаційних площин України та світу. Напрацювання нових туристичних маршрутів містом, апробація та організація промотурів. Запуск четвертої школи Амбасадорів.	різноманітних верств населення. Відзначення 400-чя надання Чернігівській територіальній громаді Магдебурзького права. Запровадження формату роботи «Бібліотека сімейного типу» та охоплення такими послугами спальних мікрорайонів міста. Моніторинг та ремонтні роботи з заміни, виготовлення та встановлення вказівників, 12 табличок з Q кодами. За сприятливих умов розширення навігаційної системи міста таблицями з шрифтом Брайля. Розробка нових зразків сувенірної продукції. Формування тематичних блоків інформації, переклад. Визначення тематики маршрутів, обговорення зупинок, текстова підготовка, дизайнерське оформлення туристичних маршрутів та їх апробація, популяризація шляхом реклами. Напрацювання нової програми школи Амбасадорів. Проведення перемовин з Амбасадорами міста щодо тем і графіка соціальних екскурсій Черніговом. Визначення шляхів подачі інформування про екскурсії.
--	---

Відповідальні виконавці: управління культури та туризму Чернігівської міської ради, управління капітального будівництва Чернігівської міської ради, інші управління та відділи Чернігівської міської ради (за потреби), мистецькі школи Чернігівської міської ради.

2.15. Фізична культура і спорт

Головна мета на 2023 рік – створення умов для популяризації рухової активності, здорового способу життя серед мешканців міста та розвиток видів спорту

Основні завдання:	Заходи з реалізації основних завдань:
Відновлення пошкоджених об'єктів спортивної інфраструктури	Проведення капітального ремонту на веслувальній базі КПНЗ «ДЮСШ

міста. Підвищення рівня та популяризація фізичної активності мешканців міста Організація фізкультурно-масових заходів з метою пропаганди здорового способу життя. Приведення матеріально-технічної бази закладів культури, фізкультури та спорту до сучасних потреб молоді. Створення та розвиток спортивної інфраструктури для занять фізичною культурою і спортом.	«Україна» вул. 1 Набережна, 41А. Будівництво футбольного поля КПНЗ «СДЮШОР з футболу «Десна» (стадіон «Локомотив» вул. Жабинського, 19). Проведення капітального ремонту КНП «База спортивної боротьби», вул. Музейна, 4Б. Ремонт нежитлового приміщення КПНЗ «ДЮСШ «Фортуна» вул. Кільцева, 20. Проведення загальноміських спортивно-масових заходів з олімпійських та неолімпійських видів спорту, навчально-тренувальних зборів з олімпійських та неолімпійських видів спорту, заходів міського центру «Спорт для всіх». Забезпечення сучасним інвентарем та обладнанням ДЮСШ міста
---	--

Відповідальні виконавці: управління у справах сім'ї, молоді та спорту Чернігівської міської ради, міський Центр фізичного здоров'я «Спорт для всіх», управління капітального будівництва Чернігівської міської ради, управління житлово-комунального господарства Чернігівської міської ради, інші управління та відділи Чернігівської міської ради (за потреби), дитячо-юнацькі спортивні школи.

3. Джерела фінансування Програми економічного та соціального розвитку міста Чернігова на 2023 рік

Фінансування заходів Програми здійснюється за рахунок коштів державного, обласного бюджетів, бюджету Чернігівської міської територіальної громади, у тому числі у рамках фінансування міських цільових програм, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Заступник міського голови –
керуючий справами виконкому

Сергій ФЕСЕНКО

4. Додатки

Додаток 1
до Програми економічного та
соціального розвитку міста Чернігова
на 2023 рік

ПОКАЗНИКИ економічного та соціального розвитку на 2023 рік

Показник	Один. виміру	2021 р. факт	2022 р. очікуване	2023 р. прогноз
Середньорічна чисельність наявного населення - всього	тис. осіб	282,7	276,2	276,0
Середньомісячна заробітна плата штатних працівників, зайнятих економічною діяльністю (без малих підприємств)	грн	11 364	11 365	13 492
Середньооблікова чисельність штатних працівників (без малих підприємств)	тис. осіб	69,1	61,8	62,5
Кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення	одиниць	105	103	104
Кількість середніх підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення	одиниць	5	5	5
Кількість фізичних осіб підприємців	осіб	16 936	16 520	16 685
Введення в експлуатацію житла	тис. кв. м	36,9*	53,0	53,0
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)	млн грн	49 368,0	32 977,8	34 494,8
Обсяг реалізованої промислової продукції	млн грн	16 428,0	11 006,8	11 515,0
Забезпеченість населення соціальною інфраструктурою:				
лікарняними закладами на 10 тис. жителів	ліжок	46,5	43,5	43,8
амбулаторно-поліклінічними закладами на 1 мешканця	відвід. за рік	6,1	4,2	4,3
лікарями на 10 тис. мешканців	осіб	29,7	29,4	29,1

Показник	Один. виміру	2021 р. факт	2022 р. очікуване	2023 р. прогноз
Охоплення дітей дошкільного віку (від трьох до шести (семи) років) всіма формами дошкільної освіти	%	100	100	100
Охоплення дітей позашкільною освітою (у % до кількості дітей шкільного віку)	%	64	65	65
Кількість загальноосвітніх навчальних закладів	одиниць	34	31	31
Кількість будинків культури різних форм підпорядкування	одиниць	2	2	2
Кількість масових бібліотек різних форм підпорядкування	одиниць	12	12	12

*за даними управління державного архітектурно-будівельного контролю Чернігівської міської ради

Додаток 2
до Програми економічного та
соціального розвитку міста Чернігова
на 2023 рік

Перелік міських цільових програм, які будуть реалізовуватись у 2023 році

№ з/п	Назва програми	Дата та номер рішення
1.	Програма підготовки територіальної оборони та підготовки населення м. Чернігова до участі в русі національного спротиву на 2022 – 2023 роки у новій редакції	рішення виконкому від 21.07.2022 № 265
2.	Програма удосконалення мережі найпростіших укриттів міста Чернігова на 2022-2023 роки	рішення виконкому від 01.07.2022 № 209
3.	Програма відновлення єдиного майнового комплексу комунального енергогенеруючого підприємства «Чернігівська ТЕЦ»	рішення міської ради від 30.06.2022 № 18/VIII-7
4.	Програма поліпшення матеріально-технічної бази закладів освіти м. Чернігова на 2019-2023 роки	рішення міської ради від 31.05.2018 № 31/VII-3
5.	Програма придбання у комунальну власність територіальної громади міста Чернігова житла для надання в тимчасове користування внутрішньо переміщеним особам на 2021-2024 роки	рішення міської ради від 30.09.2021 № 11/VIII-7
6.	Програма сприяння забезпечення новим житлом мешканців непридатного для проживання та застарілого житлового фонду міста Чернігова на 2019 – 2023 роки	рішення міської ради від 26.10.2018 № 35/VII - 4
7.	Програма «Утримання та забезпечення діяльності Чернігівського міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді на 2019 – 2023 роки»	рішення міської ради від 26.10.2018 № 35/VII-8
8.	Програма надання одноразової матеріальної допомоги мешканцям міста Чернігова на 2019-2024 роки	рішення міської ради від 29.11.2018 № 36/VII-17
9.	Програма поліпшення гігієнічних умов у закладах освіти м. Чернігова на 2019-2023 роки	рішення міської ради від 31.10.2019 № 46/VII-2
10.	Програма забезпечення діяльності комунального підприємства «Муніципальна варта» Чернігівської міської ради на 2021-2023 роки	рішення міської ради від 27.08.2020 № 55/VII-18
11.	Програма з інформаційного забезпечення населення телевізійним та інформаційним продуктом комунального підприємства	рішення міської ради від 27.08.2020 № 55/VII-17

№ з/п	Назва програми	Дата та номер рішення
	«Телерадіоагентство «Новий Чернігів» Чернігівської міської ради на 2021 – 2023 роки	
12.	Програма містобудівної діяльності у м. Чернігові на 2021 – 2023 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-27
13.	Програма висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування м. Чернігова на 2021-2023 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-22
14.	Програма розвитку земельних відносин на території міста Чернігова на 2021-2025 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-21
15.	Програма «Молодь міста Чернігова» на 2021-2023 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-18
16.	Програма підтримки малого та середнього підприємництва у місті Чернігові на 2021-2025 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-23
17.	Програма підтримки учасників АТО/ООС, членів їх сімей та сімей загиблих (померлих) учасників АТО/ООС – мешканців м. Чернігова на 2021–2023 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-26
18.	Програма розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, попередження дитячої бездоглядності та безпритульності, соціальної підтримки сімей з дітьми у місті Чернігові на 2021-2023 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-25
19.	Програма розвитку інженерно-транспортної інфраструктури приватного сектору міста Чернігова на 2021-2025 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-13
20.	Програма «Безпечне місто Чернігів» на 2021-2025 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-11
21.	Програма сприяння діяльності вуличних комітетів у Деснянському та Новозаводському районах міста Чернігова на 2021-2025 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-10
22.	Програма поліпшення екологічного стану міста Чернігова на 2021 – 2025 роки (в галузі житлово- комунального господарства)	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-9
23.	Комплексна цільова Програма розвитку житлово- комунального господарства міста Чернігова на 2021-2025 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-14
24.	Програма соціальної підтримки населення м. Чернігова на 2021-2023 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-24

№ з/п	Назва програми	Дата та номер рішення
25.	Програма «Безпечний заклад освіти» на 2021-2024 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-16
26.	Програма модернізації їдалень та харчоблоків у закладах освіти м. Чернігова на 2021-2023 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-17
27.	Програма створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у місті Чернігові на 2021-2025 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-20
28.	Програма трансформації мережі закладів загальної середньої освіти міста на 2021-2024 роки	рішення міської ради від 25.02.2021 № 5/VIII-1
29.	Програма розвитку туризму та промоції міста Чернігова на 2022-2026 роки	рішення міської ради від 26.08.2021 № 10/VIII-10
30.	Програма зміцнення і розвитку міжнародних зв'язків на 2022 – 2026 роки	рішення міської ради від 26.08.2021 № 10/VIII-11
31.	Міська цільова програма з охорони та збереження пам'яток культурної спадщини м. Чернігова на 2022-2026 роки	рішення міської ради від 26.08.2021 № 10/VIII-12
32.	Програма забезпечення діяльності комунального підприємства «Міський Палац культури імені В'ячеслава Радченка» Чернігівської міської ради на 2022-2024 роки	рішення міської ради від 26.08.2021 № 10/VIII-15
33.	Комплексна цільова програма «Місто Чернігів – дружнє до сім'ї та дітей» на 2019-2023 роки	рішення міської ради від 27.09.2018 № 34/VII - 1
34.	Програма встановлення засобів обліку гарячого та холодного водопостачання мешканцям міста Чернігова на 2017-2023 роки (нова редакція)	рішення міської ради від 26.08.2021 № 10/VIII-24
35.	Програма сприяння створенню ОСББ та підтримки будинків ОСББ та ЖБК на 2021-2025 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-12
36.	Програма компенсації пільгових перевезень окремих категорій громадян (мешканців міста Чернігова) на залізничному транспорті приміського сполучення на 2022-2024 роки	рішення міської ради від 30.09.2021 № 11/VIII-4
37.	Програма компенсації пільгових перевезень окремих категорій громадян в міському електро- та автомобільному транспорті загального користування на 2022-2024 роки	рішення міської ради від 30.09.2021 № 11/VIII-3 рішення міської ради від 23.12.2021 №15/VIII-1
38.	Програма розвитку, підтримки комунальних закладів охорони здоров'я та надання медичних послуг понад обсяг, передбачений програмою державних гарантій медичного обслуговування	рішення міської ради від 30.09.2021 № 11/VIII-5

№ з/п	Назва програми	Дата та номер рішення
	населення міста Чернігова на 2022–2025 роки	
39.	Програма утримання та технічного обслуговування житлового фонду соціального призначення, фонду житла для тимчасового проживання та службового житла (дитячих будинків сімейного типу) у місті Чернігові на 2021-2025 роки	рішення міської ради від 30.09.2021 № 11/VIII-6
40.	Програма реалізації громадського бюджету (бюджету участі) у місті Чернігові на 2021-2025 роки	рішення міської ради від 24.12.2020 № 3/VIII-4
41.	Програма розвитку освіти міста Чернігова на 2022-2024 роки	рішення міської ради від 28.10.2021 № 12/VIII-1
42.	Програма розвитку фізичної культури та спорту на 2019-2023 роки	рішення міської ради від 27.09.2018 № 34/VII - 2
43.	Програма з охорони життя людей на водних об'єктах у місті Чернігові на 2021-2025 роки	рішення міської ради від 01.12.2020 № 2/VIII-19
44.	Програма підвищення енергоефективності в бюджетних установах м. Чернігова на 2017-2027 роки	рішення міської ради від 26.01.2017 №15/VII - 3
45.	Програма надання послуги тимчасового перебування в лікарні дітей, що залишились без батьківського піклування, дітей, залишених у пологовому будинку, та санітарної обробки житлового приміщення, право власності на яке або право користування яким мають діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, на 2022-2025 роки	рішення міської ради від 28.10.2021 № 12/VIII-2
46.	Програма надання поворотної фінансової допомоги (резервних коштів), що виплачується патронатним вихователям до моменту отримання державної соціальної допомоги на 2021-2025 роки	рішення міської ради від 28.10.2021 № 12/VIII-3
47.	Програма розвитку громадського транспорту загального користування м. Чернігова на 2022-2024 роки	рішення міської ради від 25.11.2021 № 13/VIII-2
48.	Програма відновлення та розвитку електричного транспорту м. Чернігова на 2023-2025 роки	рішення виконкому від 15.09.2022 № 383
49.	Програма для забезпечення виконання рішень суду на 2023-2027 роки	рішення виконкому від 03.11.2022 № 532
50.	Програма підтримки народжуваності у місті Чернігові на 2023-2027 роки	рішення виконкому від 03.11.2022 № 546

№ з/п	Назва програми	Дата та номер рішення
51.	Проект Програми молодіжного житлового кредитування в місті Чернігові на 2023-2027 роки	рішення виконкому від 17.11.2022 № 569
52.	Комплексна програма культурного простору Чернігівської міської територіальної громади на 2023-2027 роки	рішення виконкому від 17.11.2022 № 573
53.	Проект Програми підтримки громадських організацій міста Чернігова на 2023 рік	рішення виконкому від 17.11.2022 № 583
54.	Проект Програми часткової компенсації видатків мешканцям міста Чернігова, понесених на відновлення знищених та пошкоджених вікон у багатоквартирних житлових будинках внаслідок російської військової агресії, на 2023 рік	рішення виконкому від 17.11.2022 № 586
55.	Проект Програми надання одноразової матеріальної допомоги мешканцям міста Чернігова - власникам приватних житлових будинків, знищених та пошкоджених внаслідок російської військової агресії, на 2023 рік	рішення виконкому від 17.11.2022 № 587
56.	Програма заходів з відзначення державних та професійних свят, ювілейних дат, заохочення за заслуги перед містом Черніговом, здійснення представницьких та інших заходів на 2019 – 2023 роки у новій редакції	рішення виконкому від 17.11.2022 № 593
57.	Програма державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря агломерації «Чернігів» на 2022-2026 роки	Проект
58.	Програма надання одноразової матеріальної допомоги членам сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України на 2023 рік	Проект
59.	Програма фінансової підтримки комунального підприємства «Шкільне» Чернігівської міської ради на 2023 рік	Проект
60.	Програма забезпечення діяльності та виконання доручень виборців депутатами Чернігівської міської ради на 2023 рік	Проект

